

**บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด**

นายโกศล ช่วยไชสง

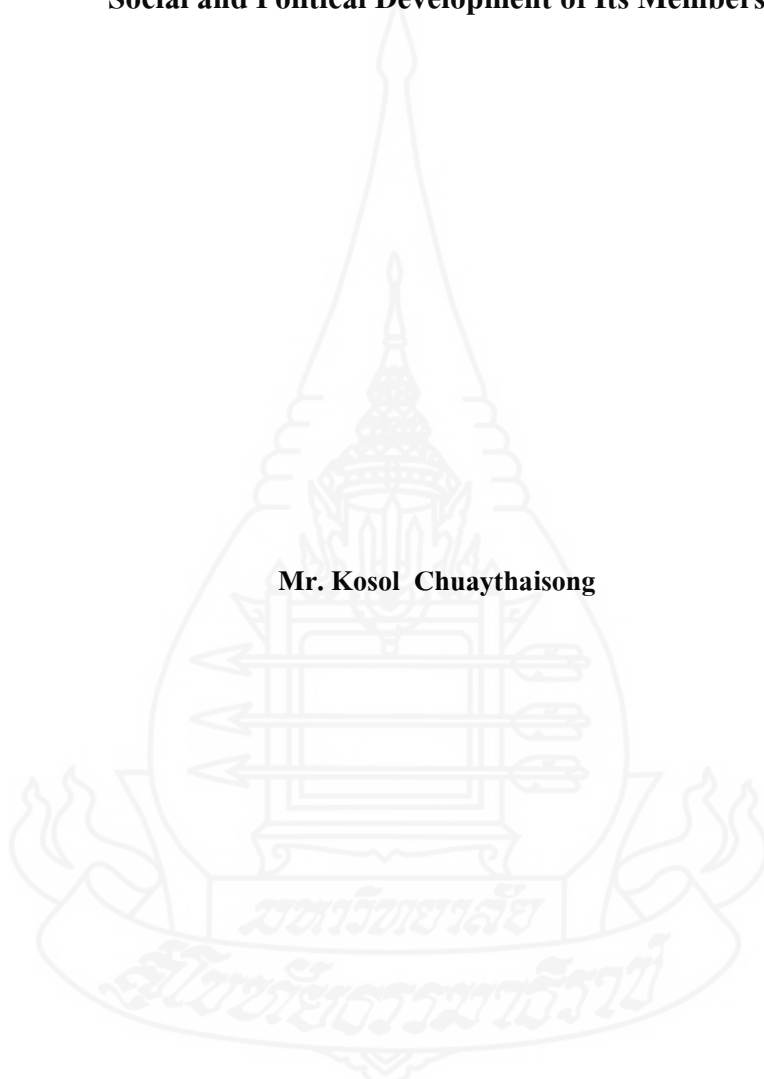

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Role of Mueang Yala Agricultural Cooperatives, Limited, in the Economic,
Social and Political Development of Its Members**

Mr. Kosol Chuaythaisong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
ชื่อและนามสกุล	นายโกศล ช่วยไธสง
แขนงวิชา	สหกรณ์
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์สงเสริม หอมกลิ่น

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

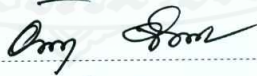
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สงเสริม หอมกลิ่น)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กัญญา ประสานวุฒิ)

(รองศาสตราจารย์ ดร. อังฉรา จิตตลดากร)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ผู้ศึกษา นายโกศล ช่วยไธสง รหัสนักศึกษา 2559001611 ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สังเสริม หอมกลิ่น ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ 2) บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบไคสแควร์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 36 - 40 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพทำสวนยาง รายได้ต่อเดือนระหว่าง 12,001 - 14,000 บาท และระยะเวลาการเป็นสมาชิกระหว่าง 6 - 10 ปี 2) บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีบทบาทสำคัญตามลำดับดังนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาการเมืองการปกครอง และ การพัฒนาสังคมของสมาชิก ความเห็นของสมาชิกกับบทบาทของสหกรณ์ในพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม และ การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก พบว่า สภาพทั่วไปของสมาชิกมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาด้านต่างๆ ดังนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก เพศ สัมพันธ์กับการลงทุน อายุ สัมพันธ์กับ รายได้ รายจ่าย และการออม ระดับการศึกษา สัมพันธ์กับ รายจ่าย การออม และการลงทุน อาชีพ สัมพันธ์กับ รายได้ รายจ่าย และการลงทุน รายได้ต่อเดือน สัมพันธ์กับรายได้ และการออม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก สัมพันธ์กับ รายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุน การพัฒนาสังคมของสมาชิก เพศ สัมพันธ์กับ การให้การศึกษาอบรมข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อายุ สัมพันธ์กับการให้การศึกษาอบรมข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ระดับการศึกษา สัมพันธ์กับ การให้การศึกษาอบรมข้อมูลข่าวสาร อาชีพ และรายได้ต่อเดือน สัมพันธ์กับ ข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก สัมพันธ์กับ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก เพศ และอาชีพ สัมพันธ์กับ สิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วม อายุ และรายได้ สัมพันธ์กับ ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย การศึกษา สัมพันธ์กับ สิทธิเสรีภาพ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก สัมพันธ์กับ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย 3) ปัญหาอุปสรรค สมาชิกผิคนัดชำระหนี้ และการดำเนินธุรกิจสหกรณ์น้อยเกินไป ข้อเสนอแนะคือ สหกรณ์ควรให้ความช่วยเหลือสมาชิกอย่างจริงจัง ควรขยายการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และส่งเสริมให้สมาชิกอยู่ดีกินดี

คำสำคัญ: สหกรณ์การเกษตร การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง จังหวัดยะลา

Independent Study title: The Role of Mueang Yala Agricultural Cooperatives, Limited, in the Economic, Social and Political Development of Its Members

Author: Mr. Kosol Chuaythaisong; **Student ID:** 2559001611;

Degree: Master of Business Administration (Cooperatives);

Independent Study advisor: Songserm Homglin, Associate Professor;

Academic year: 2013

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the demographic status of members of Mueang Yala Agricultural Cooperative, Limited; 2) the role of the cooperatives in the economic, social and political development of its members; and 3) problems with that role and recommendations for improvements.

The sample population consisted of 100 members of Mueang Yala Agricultural Cooperatives, Ltd. Data were collected using a questionnaire and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi square test and content analysis.

The results showed that 1) The majority of cooperatives members were male, aged 36-40, and had completed lower secondary school education. Most of them were rubber farmers, made income of 12,001-14,000 baht a month and had been members of the cooperatives for 6-10 years. 2) The members gave the opinion that overall, the cooperative played a large role in their economic, political and social development (ranked in order of importance). Statistically significant relationships were found between demographic factors and the members' opinions on the cooperative's role in their economic, social and political development, as follows: Economic development: The factor of sex was related to investment; the factor of age was related to income, expenses and savings; the factor of educational level was related to expenses, savings and investment; the factor of career was related to income, expenses, and investment; the factor of income was related to income and savings; and the factor of number of years of membership was related to income, expenses, savings and investment; Social development: The factor of sex was related to education/training/informing and cooperating with cooperative members and the community; the factor of age was related to education/training/informing, welfare, and cooperating with cooperative members and the community; the factor of educational level was related to education/training/informing; the factors of career and income were related to news, welfare, and cooperating with cooperative members and the community; and the factor of number of years of membership was related to cooperating with cooperative members and the community; Political development: The factors of sex and career were related to rights/liberties and participation; the factors of age and income were related to equality, rights/liberties, participation and promotion of democracy; the factor of educational level was related to rights/liberties; and the factor of number of years of membership was related to equality, participation and promotion of democracy. 3) Problems identified were that some members were unable to make their loan payments on time and that the cooperative did not have enough business operations. The recommendations for improvement were that the cooperative should help the members more ardently, should branch out into more lines of business, and should support a good standard of life for its members.

Keywords: Agricultural Cooperatives, Economic Social Political Development, Yala Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์และความกรุณาอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น รองศาสตราจารย์กฤษฎา ประศาสน์วุฒิ และอาจารย์ วิชาวัฒน์ ศิลปพร ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและติดตามการจัดทำเอกสารการศึกษาค้นคว้าอิสระ รวมถึงคุณกิตติ พงศ์เลิศฤทธิ์ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการจัดการสหกรณ์ และนายอับดุลรอหิม สะเต ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ 1 (อำเภอเมืองยะลา) สำนักงาน สหกรณ์จังหวัดยะลา ที่ได้อนุเคราะห์และสนับสนุนการค้นคว้าโดยตลอดจนเสร็จสมบูรณ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้เพราะได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ กรรมการ และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และตอบแบบสอบถาม และผู้มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ นายสุเมธ ชูรัตน์ นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ สำนักงานสหกรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และนางสาวปฎิภา ด้วงเกียรต์ นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ สำนักงานสหกรณ์ จังหวัดยะลา ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ที่สำคัญที่สุดคือต้องขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้กำเนิดและมีชีวิตจนมาถึงทุกวันนี้ ขอขอบคุณภรรยา และเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ผู้ร่วมงาน ทุกคนที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด สุดท้ายขออัญเชิญอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย บารมีหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่แต่ละคนเคารพนับถือในสากลโลก จงช่วยดลบันดาลให้ผู้ที่ได้กล่าวนามมาข้างต้น รวมทั้งผู้มีพระคุณท่านอื่นที่มีได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ จงมีแต่ความสุขความเจริญตลอดไป

โกศล ช่วยไชสง

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	5
กรอบแนวคิดการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษา	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	26
บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง	30
บริบทของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์	60
บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	64
ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	70
ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	86
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
สรุปการศึกษา	87
อภิปรายผล	92
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	105
ประวัติผู้ศึกษา	113

สารบัญตาราง

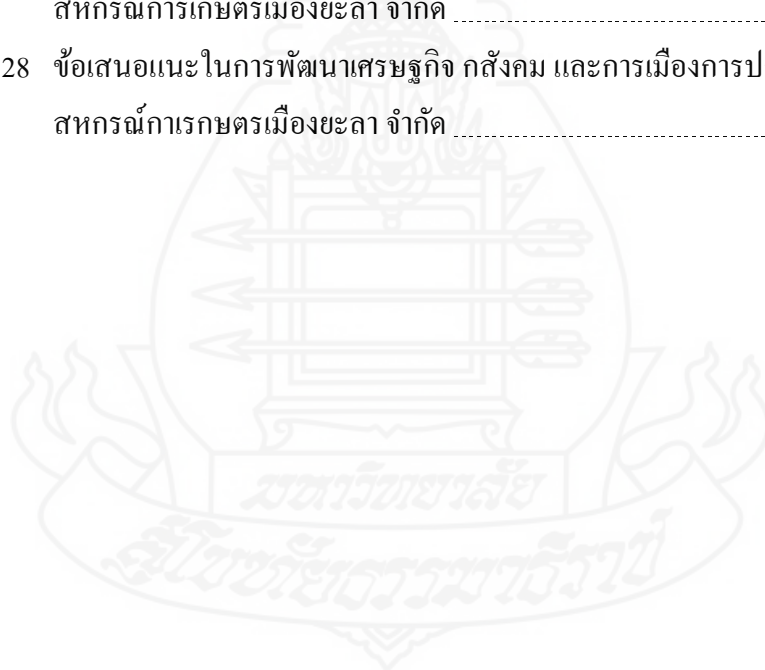
	หน้า
ตารางที่ 2.1	จำนวนประเภท จำนวนสหกรณ์ และจำนวนสมาชิก 15
ตารางที่ 2.2	กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 41
ตารางที่ 2.3	เงินรับฝากและหุ้นระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 43
ตารางที่ 2.4	เงินกู้ระยะปานกลางระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 44
ตารางที่ 2.5	การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคระหว่างปีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 45
ตารางที่ 2.6	รายได้และรายจ่ายระหว่างปีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 46
ตารางที่ 2.7	คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ชุดที่ 39 ปีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 47
ตารางที่ 2.8	ฝ่ายจัดการสหกรณ์ ปีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 47
ตารางที่ 2.9	การจัดสรรกำไรสุทธิ สิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 49
ตารางที่ 4.1	สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ 60
ตารางที่ 4.2	บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 64
ตารางที่ 4.3	บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 66
ตารางที่ 4.4	บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 67
ตารางที่ 4.5	ภาพรวมบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 69
ตารางที่ 4.6	ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 70
ตารางที่ 4.7	จำนวนความสัมพันธ์ของเพศกับการลงทุน 71
ตารางที่ 4.8	ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 71
ตารางที่ 4.9	ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด 72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	73
ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	73
ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	74
ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์	75
ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	76
ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	76
ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	77
ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	78
ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	78
ตารางที่ 4.19 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	73
ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	80
ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	81
ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	82
ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครอง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	83
ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาททางสหกรณ์ในการพัฒนา การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	84
ตารางที่ 4.26 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	85
ตารางที่ 4.27 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	86
ตารางที่ 4.28 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	87

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา 6

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสหกรณ์ในประเทศไทยมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจาก เมื่อประเทศไทยได้เริ่มมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงและยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุนทุกวิถีทางอีกด้วย ชาวนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา ทำนาได้ข้าวเท่าใดก็ต้องขายให้หนี้เกือบหมด นอกจากนี้การทำนายังคงมีผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหนผลผลิตเสียหายก็จะทำให้หนี้สินพอกพูนมากขึ้นเรื่อยๆ จนลูกหนี้ บางรายต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เจ้าหนี้และกลายเป็นผู้เช่านาหรือเร่ร่อนไม่มีที่ดินทำกินไปในที่สุด จากสภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น ทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชกาลที่ 5 โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วยชาวนาในด้านเงินทุนไว้ 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงินทุนและหลักประกันเงินกู้ ความคิดนี้จึงระงับไป วิธีที่ 2 วิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2556 : www.cpd.go.th)

พระราชารวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์เครดิตที่จัดกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบ ในที่สุดก็ทรงเลือกแบบไรฟ์ไฟเซน (Raiffeisen) ซึ่งมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจน ผู้ประกอบกิจการย่อยๆ เห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย และจากการที่พระองค์ท่านทรงเป็นผู้บุกเบิกริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายในขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น "พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย" สำหรับรูปแบบของไรฟ์ไฟเซน (Raiffeisen) ก็คือ สหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มีขนาดเล็ก สมาชิกจะได้รับความรับผิดชอบร่วมกันทำให้สะดวกแก่การควบคุมสำหรับท้องถิ่นที่ได้รับการพิจารณาให้จัดตั้งสหกรณ์ คือ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีผู้คนไม่หนาแน่นและเป็นราษฎรที่เพิ่งอพยพมาจากทางใต้ จึงต้องการช่วยเหลือผู้อพยพซึ่งประกอบอาชีพการเกษตรให้ตั้งตัว

ได้ ต่อมาจึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า "สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้" โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรราชศรีเชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก นับเป็นการเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ โดยในระยะแรกตั้งสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ มีสมาชิกจำนวน 16 คน ทุนดำเนินงานจำนวน 3,080 บาท ซึ่งเป็นเงินจากค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน 80 บาท และเงินทุน จำนวน 3,000 บาท ได้อาศัยเงินกู้จากเบงก์สยามกัมมาจล จำกัด ซึ่งก็คือธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยมีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เป็นผู้ค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี คิดดอกเบี้ยจากสมาชิกในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี กำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรก จำนวน 1,300 บาท แต่เมื่อครบกำหนดสมาชิกส่งคืนเงินต้นได้ถึง จำนวน 1,500 บาท ทั้งส่งดอกเบี้ยได้ครบทุกราย แสดงให้เห็นว่าการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2556 :

www.cpd.go.th) และการสหกรณ์ในประเทศไทยได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยก็คือ การควบสหกรณ์ หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เปิดโอกาสให้สหกรณ์หาทุนขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวควบเข้ากันเป็นขนาดใหญ่ สามารถขยายการดำเนินธุรกิจเป็นแบบอเนกประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้สหกรณ์หาทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาจนปัจจุบัน และในปี 2511 สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นมา เพื่อเป็นสถาบันสำหรับการศึกษาแก่สมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับสถาบันสหกรณ์ต่างประเทศเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความช่วยเหลือร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์สากลในด้านอื่นๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดยมีสหกรณ์ทุกประเภทเป็นสมาชิก และในปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดประเภทสหกรณ์ไว้ 7 ประเภท ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการและสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกจนทำให้จำนวนสหกรณ์ จำนวนสมาชิก ปริมาณเงินทุน และผลกำไรของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นทุกปี โดยปัจจุบันมีสหกรณ์ทั่วประเทศ ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 ประมาณ 7,020 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 11,111,117 คน แบ่งตามประเภทสหกรณ์ต่างๆ ดังนี้ สหกรณ์การเกษตร จำนวน 3,720 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 6,338,691 คน สหกรณ์ประมง จำนวน 78 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 15,279 คน สหกรณ์นิคม จำนวน 91 สหกรณ์ จำนวนสมาชิก 187,132 คน สหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 1,384 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 2,727,637 คน

สหกรณ์ร้านค้า จำนวน 178 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 746,110 คน สหกรณ์บริการ จำนวน 1,077 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 448,630 คน สหกรณ์เครดิตยูเนียน จำนวน 492 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 647,638 คน การสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะต่อประชาชนที่ยากจนสหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2556: www.cpd.go.th)

จะเห็นได้ว่าสหกรณ์การเกษตร เป็นสหกรณ์ประเภทหนึ่งใน 7 ประเภท ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากปริมาณสหกรณ์การเกษตรมีมากถึงจำนวน 3,720 สหกรณ์ คิดเป็น ร้อยละ 52.99 ของจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด และมีประชาชนที่เป็นสมาชิกจำนวนถึง 6,338,691 คน คิดเป็นร้อยละ 57.49 ของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด ทำให้สหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพและช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิกและช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบเอกชนประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2556 : www.cpd.go.th)

พระมหากษัตริย์ของไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจการสหกรณ์ ดังมีข้อความบางตอนเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงพระราชปรารภพระราชราษฎรผู้ประกอบการเพาะปลูกและจำพวกอื่น ๆ ที่มีกำลังทรัพย์น้อยแต่มีความต้องการอย่างเดียวกัน (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2547: 5) ทรงพระราชดำริว่า “...หมู่ชนนั้นๆ ควรได้รับการอุดหนุนให้ตั้งสหกรณ์ขึ้นอีกเพื่อยังให้เกิดการประหยัดทรัพย์ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือตนเองเป็นทางอีกทางหนึ่ง ซึ่งเผยแพร่ความจำริญทรัพย์ และจำริญธรรมในบ้านเมืองยิ่งขึ้น...” และมีพระบรมราโชวาทแก่สมาชิกสหกรณ์ทุกสมาคมที่จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2469 ความว่า “...การสหกรณ์เป็นของสำคัญมาก เพราะจะนำความมั่งคั่งมาสู่ราษฎรทั้งหลาย นอกจากนั้นยังสอนให้ช่วยกันทำงานเป็นคณะ ตามธรรมดาการทำงานคนเดียวผู้ช่วยกันหลายๆ คนไม่ได้ เพราะจะได้ช่วยกันในทางความคิดและตลอดจนออกแรง ถ้าเราคิดอะไรคนเดียวอาจ

พลาดพลั้งได้โดยไม่รู้ตัว เมื่อเราประชุมช่วยกันคิดจะได้ผลดีมากกว่า ในการประชุมวันนี้เห็นได้ชัดเจนว่า พวกเจ้าเข้าใจกันดีในหลักความประสงค์ของการสหกรณ์ และพวกเจ้ามีความคิดถูกต้องดีมากในวิธีการทำมาหากินที่ได้ผลดีจริง ดังนั้นเห็นได้ชัดเจนว่าต่างคนต่างความคิดไม่ดี แต่ถ้าคิดหลายๆ คนก็อาจได้รับความมั่นคงสมบูรณ์เสมอ นอกจากนั้นเมื่อรวมหมู่เป็นคณะเช่นนี้ ก็จะได้รักษาผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และเมื่อเกิดโจรผู้ร้ายขึ้นจะได้ช่วยกันป้องกันและจับกุม พวกเจ้าทั้งหลายต้องอย่านึกประโยชน์ของตนเองต้องนึกถึงประโยชน์ของคณะเป็นสำคัญ ต้องพยายามช่วยเหลือกันและกันเสมอ...” (ประคอง งามสิริศักดิ์ 2550: 2)

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2515 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2542 : 14) ความว่า“...น่าที่จะมีการแพร่ขยายใช้ระบบสหกรณ์ขึ้นทั่วประเทศ เนื่องจากวิธีการสหกรณ์เองนั้นเป็นรากฐานที่ดีของประชาธิปไตย อย่างสำคัญสอนให้คนรู้จักความรับผิดชอบร่วมกันให้มีการเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารการงานสหกรณ์ ตลอดจนให้รู้ถึงคุณค่าของประโยชน์อันจะได้ร่วมกันเป็นส่วนรวม นับเป็นการวางรากฐานที่มีประโยชน์ยิ่งต่อการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย...” และพระราชดำรัสในโอกาสที่ผู้นำสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์ประมง ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลาดุสิตาลัย

เมื่อวันพุธที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2542: 39) ความว่า “...สหกรณ์นี้ แปลว่าการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะจะต้องร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านงานการทำด้วยร่างกาย ทั้งในด้านงานการทำด้วยสมอง และงานการทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ต้องพร้อม...” จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบสหกรณ์นั้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านต่างๆ ถ้าหากประชาชนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และนำมายึดถือปฏิบัติแล้วก็จะสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของประชาชนได้

สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ได้รับการจดทะเบียนประเภทสหกรณ์การเกษตร เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2517 สำนักงาน ตั้งอยู่เลขที่ 124/9 ถนนเปรมจิตต์-สุรพันธ์ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556 มีสมาชิกทั้งหมด 1,678 คน คณะกรรมการดำเนินการ 13 คน ฝ่ายจัดการ 9 คน ผู้ตรวจสอบกิจการ 1 คน ทุนเรือนหุ้น 30,461,460.00 บาท ทุนสำรอง 15,754,380.57 บาท เจ้าหนี้ทั้งสิ้น 139,575,746.98 บาท ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 201,324,398.48 บาท กำไรสุทธิ 6,344,330.60 บาท สหกรณ์ดำเนินธุรกิจเงินรับฝาก สินเชื่อ และจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ระหว่างปีมีมูลค่าธุรกิจรวมทั้งสิ้น จำนวน 126,861,128.92 บาท หรือเฉลี่ยเดือนละ 10,571,760.70 บาท ธุรกิจที่มีมูลค่าสูงสุด คือ ธุรกิจเงินรับฝาก คิดเป็นร้อยละ 54.12 รองลงมาคือ ธุรกิจสินเชื่อ คิดเป็นร้อยละ

41.95 ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 3.93 มีการจัดจัดสรรทุนสะสม รวมจำนวนทั้งสิ้น 9,188,480.33 บาท (สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด .2556 : รายงานกิจการประจำปี) ระบบสหกรณ์เป็นวิธีการหนึ่งที่ได้ร่วมแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก เป็นเวลายาวนานมากกว่า 97 ปี และยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ด้วยความสำคัญของการสหกรณ์กับการแก้ไขปัญหให้กับประชาชนดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด สามารถสนองตอบความต้องการของสมาชิกในการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์มากยิ่งขึ้นอย่างไร เพื่อจะได้นำผลการศึกษาเสนอให้สหกรณ์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

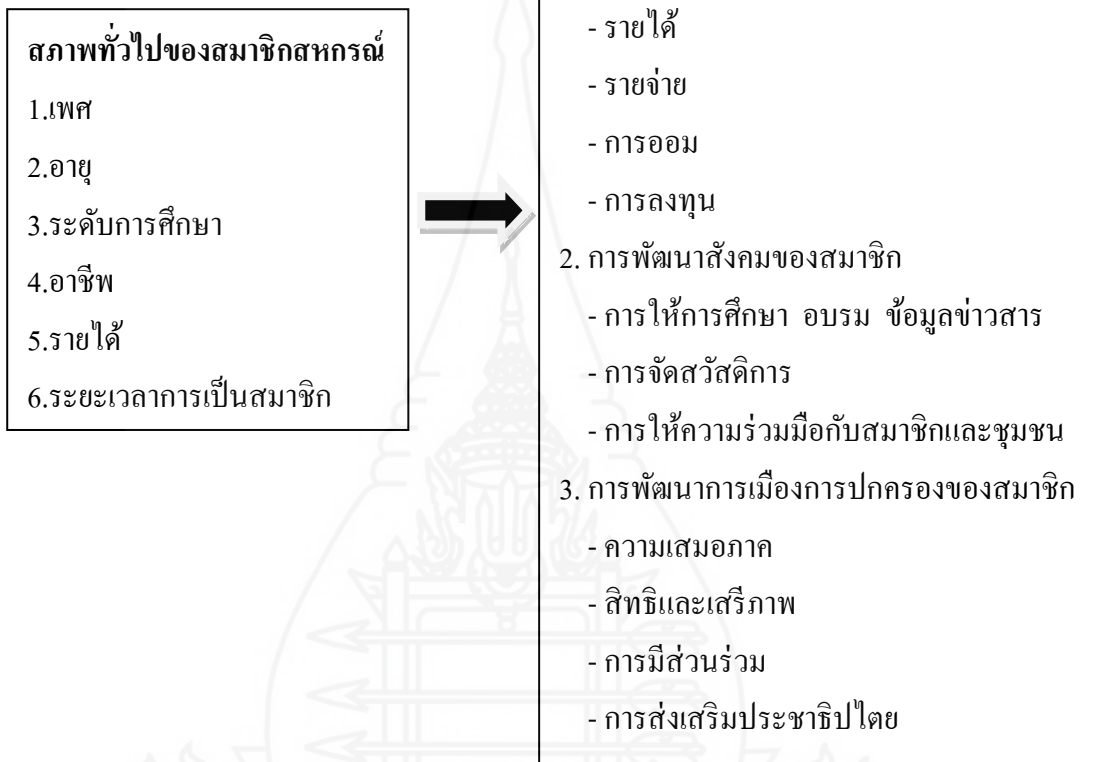
- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
- 2.2 เพื่อศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบ บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา ดังภาพ ที่ 1.1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ณ ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556 จำนวน 1,678 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2556 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2557

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 บทบาท หมายถึง การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก

5.2 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

5.3 สมาชิก หมายถึง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ณ ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556

5.4 สภาพทั่วไปของสมาชิก หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

5.5 การพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนารายได้ ลดรายจ่าย ส่งเสริมการออม และการลงทุน ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

5.6 การพัฒนาสังคม หมายถึง การพัฒนาให้การศึกษาอบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

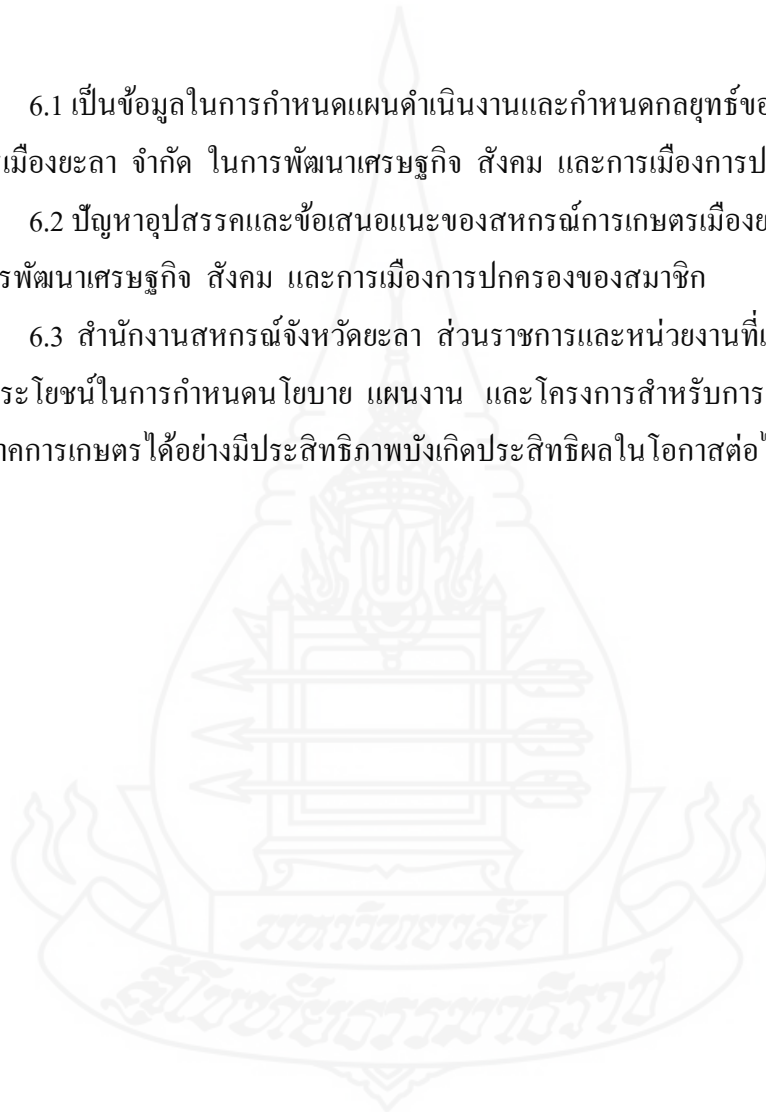
5.7 การพัฒนาการเมืองการปกครอง หมายถึง การพัฒนาการส่งเสริมความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร เมืองยะลา จำกัด

6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนดำเนินงานและกำหนดกลยุทธ์ของสหกรณ์ การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก

6.2 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก

6.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการสำหรับการส่งเสริมและพัฒนา สหกรณ์ภาคการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพบังเกิดประสิทธิผลในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด” ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งเอกสารและวิชาการ ตำรา บทความ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
3. บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง
4. บริบทของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

ในเรื่องนี้จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ ดังนี้

1.1 ความหมายของสหกรณ์ มีการให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 1145) ได้ให้ความหมายว่าสหกรณ์หมายถึง คณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 8) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์ เป็นสมาคมที่เป็นอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกันและมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (2542: 8) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์เป็น คณะบุคคลซึ่งร่วมกันทำงาน กิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์

พสุ สัตถาภรณ์ (2553: 15-17) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคมหรือเป็นการประกอบการอย่างหนึ่งที่เกิดจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจ โดยที่สมาชิก ผู้เป็นเจ้าของเป็นผู้ให้บริการ การดำเนินงาน ยึดหลักประชาธิปไตย มีจุดมุ่งหมายที่มีได้มีการแสวงหากำไร แต่เพื่อให้เกิดการอยู่ดีกินดี ในหมู่สมาชิก ผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จะเฉลี่ยกันกลับไปยังสมาชิก ตามส่วนที่ได้ใช้บริการในสหกรณ์

สามารถ ณ ระนอง (2544: 20) สรุปแนวคิดของ โฮลิโอค (George Jacop Holyoake) ผู้เชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์สหกรณ์อังกฤษ ให้ความหมายไว้ว่า สหกรณ์ คือ วิธีการของบุคคลซึ่งร่วมในธุรกิจด้วยความสมัครใจ ทุกคนต้องได้รับส่วนแบ่งจากประโยชน์ของการลงทุนเท่าเทียมกันและวิธีดำเนินงานต้องมีการบังคับกันเองด้วย

โอภาวดี เข็มทอง (2548: 20) สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการประกอบวิสาหกิจที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการควบคุมกันตามแนวทางประชาธิปไตย

การ์เนอร์ ไบแอน เอ (Bryan A. Garner 1999: 336) ได้ให้ความหมายสหกรณ์ว่าเป็นการเต็มใจ ร่วมมือ ช่วยเหลือ ปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นเจ้าของร่วมกัน และดำเนินการจัดการเศรษฐกิจร่วมกัน

ฮอกกิน จอยซ์ เอ็ม และอลเลน โรเบิร์ต (Joyce M. Hawkins and Robert Allen 1991: 320) ได้ให้ความหมายสหกรณ์ว่า เป็นองค์กรความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจเป็นเจ้าของร่วมกัน

ความหมายของสหกรณ์ จึงสรุปได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของคณะบุคคลซึ่งรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน บนแนวทางประชาธิปไตย และได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย

1.2 ลักษณะของสหกรณ์

พสุ สัตถาภรณ์ (2553: 18-20) อธิบายว่าลักษณะของสหกรณ์มีดังนี้

1) สหกรณ์เป็นองค์การหรือการประกอบการทางเศรษฐกิจหมายความว่า การที่จะเป็นสหกรณ์นั้น จะต้องมิลักษณะก่อตั้งเป็นองค์การที่มีระบบหรือระเบียบแบบแผน แบ่งการปฏิบัติงานร่วมมือกันของบุคคลที่มารวมกัน มีโครงสร้างของการบริหารงาน มีการแบ่งแยกหน้าที่ออกมาเป็นฝ่ายๆ มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระเบียบแบบแผน มิใช่เป็นการร่วมมือกันชั่วคราวชั่วคราวอย่างการรวมกันลงแขกทำนาเกี่ยวข้าว ส่วนที่ว่าสหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจนั้น หมายความว่า

การดำเนินงานของสหกรณ์นั้นมีผลหรือเกี่ยวข้องในทางเศรษฐกิจคือ เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก การบริการและการบริโภคของมนุษย์ และการประกอบการก็ต้องอาศัยปัจจัย 4 คือ คน เงิน ทรัพยากรอื่นๆ และการจัดการ อันจะขาดเสียซึ่งปัจจัยอันใดอันหนึ่งไม่ได้ อันเป็นหลักในการประกอบการทางเศรษฐกิจหรือธุรกิจโดยทั่วไป

2) สหกรณ์เป็นองค์การที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจหมายความว่า ความต้องการ ความเดือดร้อน หรือความสนใจร่วมกันจะก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นสหกรณ์ขึ้นมาเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เผชิญหน้า แต่การร่วมมือกันจะมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความต้องการหรือความสนใจร่วมกัน สำหรับบุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น รวมกันด้วยความสมัครใจ ปราศจากการบังคับแต่อย่างใด ลักษณะนี้มีความสำคัญเกี่ยวกับความเจริญของสหกรณ์มาก เพราะบุคคลบางคนอาจไม่เลื่อมใสในวิธีการสหกรณ์หรือเห็นว่าไม่เหมาะสมกับวิธีการดำเนินการทางเศรษฐกิจของเขาก็ได้เนื่องจากสหกรณ์ต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจของสมาชิกเป็นหลักดังนั้น ผู้เข้ามาเป็นสมาชิกต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจ การเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ หรือการลาออกจากสหกรณ์นั้น จึงถือเป็นเรื่องของความสมัครใจ เพราะถ้ามีการบังคับให้เข้าเป็นสมาชิกแล้ว การร่วมมือร่วมใจย่อมเกิดขึ้นได้ยาก ในที่สุดสหกรณ์ก็เจริญก้าวหน้าไม่ได้และไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3) สหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดหลักประชาธิปไตย หรือหลักความเสมอภาค สหกรณ์เน้นหลักเรื่องความสำคัญกว่าการรวมทุน คือ บรรดาสมาชิกที่รวมเข้ากันเป็นสหกรณ์ได้รวมกันเข้าในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น มิใช่รวมกันในฐานะที่เป็นคหบดีหรือนายทุน สหกรณ์จึงเน้นความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญจนมีคำกล่าวว่า “สหกรณ์เป็นองค์การรวมคนยิ่งกว่ารวมทุน” ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกไม่ว่าจะมั่งมีหรือยากจนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในกิจการสหกรณ์เท่าเทียมกันหมด ดังนั้น ในการดำเนินงานของสหกรณ์จึงยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็นสำคัญ ดังจะเห็นว่า สหกรณ์ใช้หลักการลงคะแนนเสียง 1 คน ต่อ 1 เสียง และสหกรณ์ก็ไม่ยินยอมให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งลงคะแนนเสียงแทนกัน การควบคุมโดยสมาชิกจึงยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็นสำคัญ ซึ่งต่างกับบริษัทที่ผู้มีหุ้นมากย่อมมีสิทธิมีเสียงในการควบคุมบริษัทมากกว่าคนอื่นๆ ดังนั้น จึงมีคำกล่าวว่า “ในสหกรณ์คนเป็นเจ้าของทุน ในบริษัททุนเป็นเจ้าของคน”

4) สหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดหลักการช่วยตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (self – help and mutual help) สหกรณ์เป็นองค์การที่รวมคนที่อ่อนแอทางเศรษฐกิจหรือผู้ที่เดือดร้อนในทางเศรษฐกิจในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลดีต่อสหกรณ์และเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย สมาชิกจะต้องช่วยเหลือสหกรณ์อันจะเกิดผลดีแก่ตัวสมาชิกเองในที่สุด สหกรณ์จะให้ความช่วยเหลือแต่เฉพาะสมาชิกเท่านั้น ผู้ที่ไม่มีส่วนช่วยสหกรณ์บุคคลภายนอกย่อม

ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ เพราะสหกรณ์มีโครงการกุศล ดังนั้น ถ้าบุคคลใดประสงค์ให้สหกรณ์ช่วยเหลือก็ต้องช่วยเหลือสหกรณ์ก่อน โดยสมัครเข้าเป็นสมาชิกและร่วมมือกับสหกรณ์ด้วยความจริงใจ จึงมีคติทางสหกรณ์ว่า “แต่ละคนเพื่อส่วนรวม และส่วนรวมเพื่อแต่ละคน”

5) สหกรณ์เป็นองค์การที่เฉลี่ยผลประโยชน์ให้กับสมาชิกโดยวิธีเที่ยงธรรมการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์มิได้มุ่งหวังกำไร แต่มุ่งขจัดหรือต่อสู้กับการแสวงหากำไรที่ไม่เป็นธรรมและมุ่งขจัดปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกหรือบริการสมาชิกเป็นสำคัญ เนื่องจากสมาชิกมีส่วนในการเสี่ยงภัย ข้อผูกพันทางการเงินและผลประโยชน์ต่างๆ ตามส่วนแห่งการให้บริการของสหกรณ์ ดังนั้น การแบ่งผลประโยชน์ต่างๆ ควรจะทำได้โดยให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้ โดยสหกรณ์ถือหลักตามอัตราส่วนที่ได้ใช้บริการจากสหกรณ์หรือตามส่วนอุดหนุนที่ได้ทำกับสหกรณ์ สมาชิกคนใดได้ใช้บริการสหกรณ์มาก หรือกระทำธุรกิจกับสหกรณ์มาก โอกาสที่จะได้รับส่วนเกินเฉลี่ยคืนกลับไปก็มาก สมาชิกที่ใช้บริการจากสหกรณ์น้อยหรืออุดหนุนทำธุรกิจน้อยก็จะได้รับส่วนเฉลี่ยคืนน้อย สหกรณ์จึงเป็นองค์การที่เฉลี่ยผลประโยชน์กับสมาชิกโดยวิธีเที่ยงธรรม ลักษณะข้อนี้ เป็นลักษณะเด่นเป็นพิเศษของสหกรณ์ยากที่จะพบในองค์การแบบอื่น ในวงการสหกรณ์จะไม่เอารัดเอาเปรียบกันเลยในธุรกิจเอกชนแบบอื่นๆ ผู้ประกอบการประสงค์จะหากำไรจากการลงทุน แต่ในกิจการสหกรณ์สมาชิกทุกคนจะได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ตามส่วนแห่งงานที่ได้ทำกับสหกรณ์ ทำงานให้สหกรณ์มากร่วมมือกับสหกรณ์มากก็ย่อมได้รับประโยชน์มาก ถ้าทำงานให้สหกรณ์น้อย ก็ได้รับประโยชน์น้อย ดังนั้น คนที่ไม่ทำงานให้สหกรณ์เลยก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เลย จึงเห็นว่าเป็นหลักที่ชอบด้วยเหตุผลและวิธีการที่เที่ยงธรรมสมกับเป็นการรวมกันในฐานะมนุษย์เท่านั้น

6) สหกรณ์เป็นองค์การเพื่อต่อสู้กับการแสวงหากำไรที่ไม่เป็นธรรม สหกรณ์เป็นองค์การที่ผู้อ่อนแอในทางเศรษฐกิจ หรือผู้เดือดร้อนในทางเศรษฐกิจจัดตั้งขึ้น เพื่อขจัดความเดือดร้อนที่ได้รับอยู่ ความเดือดร้อนในทางเศรษฐกิจที่บุคคลได้รับอยู่ก็เป็นผลมาจากผู้ได้เปรียบในทางเศรษฐกิจแสวงหากำไรอย่างไม่ยุติธรรม เพราะฉะนั้น สหกรณ์ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อน จึงต้องต่อสู้กับการแสวงหากำไร โดยชอบธรรม การแสวงหากำไรโดยไม่ชอบธรรมได้แก่ การขายสินค้าในราคาสูงเกินสมควร ปลอมปนสินค้า ผลิตภัณฑ์คุณภาพต่ำ การเอารัดเอาเปรียบในเรื่องการชั่งตวงวัด การกดราคา ผลิตผลของเกษตรกร และอื่นๆ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เป็นการแสวงหากำไรเกินควร สหกรณ์จึงพยายามต่อสู้เพื่อขจัดซึ่งการแสวงหากำไรดังกล่าว สหกรณ์ตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมต่างๆ ด้วยการจัดระบบทางเศรษฐกิจเสียใหม่ตามลักษณะหน้าที่ของสหกรณ์แต่ละประเภท

7) สหกรณ์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ในการดำเนินงานของสหกรณ์เพื่อ
บริการสมาชิก เพื่อจัดปัญหาต่างๆ ที่สมาชิกประสบอยู่ การดำเนินงานของสหกรณ์จึงไม่ใช่
ลักษณะของการแสวงหากำไร จริงอยู่ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จำเป็นจะต้องมีกำไรหรือมี
ส่วนเกินอยู่บ้าง เพราะถ้าไม่มีกำไรหรือส่วนเกิน สหกรณ์ก็ไม่อาจยืนหยัดอยู่ได้ แต่เมื่อกำไรหรือ
ส่วนเกินสหกรณ์ก็จัดสรรคืนให้แก่สมาชิกหลังจากที่หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแล้ว

ฮานส์ (Hans H. Munkner) ได้กล่าวว่า เมื่อยึดแนวความคิดที่ไม่ใช่อุดมการณ์ และ
สามารถปฏิบัติได้แล้ว โครงสร้างสหกรณ์จะประกอบ ด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ

(บุญมี จันทรวงศ์. 2543: 33) คือ

- 1) กลุ่มบุคคล ซึ่งอย่างน้อยมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 2) มีพลังจูงใจในการช่วยตนเองเป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติงานร่วมกัน
- 3) ก่อตั้งวิสาหกิจที่เป็นเจ้าของและจัดการร่วมกัน เป็นมรรควิธีเพื่อบรรลุ
วัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 4) วัตถุประสงค์ของวิสาหกิจร่วมกันคือ การส่งเสริมสมาชิก

อเล็กซานเดอร์ (Alexander Fraser Laidlaw) อธิบายว่า สหกรณ์ทุกรูปแบบมีลักษณะ
สำคัญที่เด่นชัด (บุญมี จันทรวงศ์. 2543: 34) ดังนี้

- 1) สหกรณ์ประกอบด้วยกลุ่มคนร่วมมือกันทำกิจกรรมบางอย่างซึ่งถ้าหากต่างคน
ต่างคนต่างทำแล้ว จะไม่สามารถทำกิจการนั้นได้ดีเท่าที่ควร
- 2) สหกรณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการบางอย่างที่จำเป็น หรือต้องการในชีวิตของ
ประชาชน
- 3) การดำเนินงานของสหกรณ์ยึดหลักการช่วยตนเอง กล่าวคือ ประชาชนรวมกัน
เข้าเป็นสหกรณ์เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง
- 4) การทำธุรกิจของสหกรณ์เกิดจากแรงจูงใจที่จะให้บริการ มิใช่เพื่อความมุ่ง
หมายในการหากำไร

ถวิล เลิศประเสริฐ กล่าวว่า สหกรณ์อาจมองได้ในหลายลักษณะ (บุญมี
จันทรวงศ์ 2543: 34 –35 ; อ้างอิงจาก ถวิล เลิศประเสริฐ 2523 วิสาหกิจสหกรณ์ หน้า 23 - 24)
คือ

- 1) สหกรณ์เป็นลัทธิ เพราะสหกรณ์มีแนวความคิดอันเป็นรากฐานหรือปรัชญา
หลักการ และแนวปฏิบัติที่เด่นชัดแตกต่างจากลัทธิอื่น ๆ ปรัชญา หลักการ และแนวปฏิบัติของ
สหกรณ์มีผู้ค้นคิดเผยแพร่จนเป็นที่เชื่อถือ และนำมาปฏิบัติกันเป็นเวลานานจนสามารถมองเห็น
อย่างชัดเจน

2) สหกรณ์เป็นกระบวนการทางสังคม เป็นการริเริ่มและเคลื่อนไหวของประชาชนในการร่วมมือประกอบกิจกรรมอย่างมีระบบภายใต้กฎ กติกาของสหกรณ์ เป็นการร่วมมืออย่างถาวรเพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคมแก่มวลสมาชิก และชุมชนกระบวนการดำเนินงานของสหกรณ์เริ่มจากสังคมเล็ก ไปสู่สังคมใหญ่ไปจนถึงการร่วมมือระหว่างประเทศและทั่วโลกในที่สุด

3) สหกรณ์เป็นองค์การ เป็นการรวมคนและทรัพยากรอื่น ๆ มีการจัดองค์การและกระบวนการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างจากองค์การอื่นในด้านธุรกิจ สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจแบบพิเศษ การดำเนินงานของสหกรณ์นอกจากจะยึดหลักธุรกิจที่ดีแล้วยังมีปรัชญาและหลักดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายทางสังคมด้วย

4) สหกรณ์เป็นเครื่องมือของการศึกษา สหกรณ์ที่ดีจะเป็นแหล่งให้การศึกษาแก่สมาชิกอย่างไม่ขาดสาย เช่น สหกรณ์การเกษตรจะให้การศึกษาแก่สมาชิกในทางเพิ่มผลผลิตรายได้ และใช้วิธีการผลิตที่ทันสมัย สหกรณ์ผู้บริโภคนอกจากจะรู้จักซื้อสิ่งของและรู้ถึงคุณค่าที่แท้จริงของสินค้า

5) สหกรณ์เป็นโรงเรียนประชาธิปไตย ขบวนการสหกรณ์ อยู่บนฐานแห่งประชาธิปไตยด้วยการเคารพต่อสิทธิของปัจเจกชนอย่างถูกต้อง องค์การสหกรณ์ที่ดีจะใช้วิธีปฏิบัติทางประชาธิปไตยในการประชุม การเลือกตั้งผู้บริหาร และการควบคุมอื่น ๆ

จากแนวคิดของนักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ สรุปได้ว่า สหกรณ์มีลักษณะสำคัญดังนี้

1) สหกรณ์เป็นองค์การหรือการประกอบการทางเศรษฐกิจ คือ มีการแบ่งการปฏิบัติงานร่วมมือกันของบุคคลที่มาร่วมกัน มีโครงสร้างการบริหารงาน มีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างเป็นระเบียบแบบแผน เพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกันในทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย จ่ายแจก การบริการและการบริโภค อันเป็นหลักในการทางเศรษฐกิจหรือธุรกิจ

2) สหกรณ์เป็นองค์การทางสังคมจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจ คือ กลุ่มคนที่มีความต้องการ ความเดือดร้อน หรือความสนใจร่วมกัน ก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆของกลุ่มตนเองหรือสหกรณ์ โดยยึดหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการเฉลี่ยผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างยุติธรรม ซึ่งไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหากำไรเป็นหลัก แต่มุ่งแก้ไขปัญหาของสมาชิก เพื่อให้เกิดความกินดี อยู่ดีของสมาชิกเป็นหลัก

3) สหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดหลักประชาธิปไตย ความเสมอภาค คือ สหกรณ์เน้นการรวมกลุ่มของคนมากกว่าการลงทุน ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกไม่ว่าจะมั่งมีหรือยากจน

มีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในกิจการของสหกรณ์เท่าเทียมกันหมด ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของสหกรณ์ โดยสหกรณ์มีหลักอยู่ว่า 1 คน ต่อ 1 เสียง และสหกรณ์ก็ไม่ยินยอมให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งลงคะแนนเสียงแทนกันหรือตามที่ระเบียบของสหกรณ์กำหนด ในการคัดเลือกคณะกรรมการสหกรณ์และการบริหารงานต่างๆของสหกรณ์

1.3 ความเป็นมาของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 18-21) อธิบายว่า สหกรณ์ในประเทศไทยเกิดขึ้นโดยมูลเหตุจากสมัยรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตนเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น ทำให้เสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ทำให้ทางราชการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อจัดหาเงินทุนมาใช้ให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ โดยมีการจัดตั้งสหกรณ์แห่งแรก คือ สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จัดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก

ปัจจุบัน ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 มีสหกรณ์จำนวน 7,020 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 11,111,117 คน รายละเอียดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนประเภท จำนวนสหกรณ์ และจำนวนสมาชิก

ที่	ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์	จำนวนสมาชิก
1	สหกรณ์การเกษตร	3,720	6,338,691
2	สหกรณ์ประมง	78	15,279
3	สหกรณ์นิคม	91	187,132
4	สหกรณ์ออมทรัพย์	1,384	2,727,637
5	สหกรณ์ร้านค้า	178	746,110
6	สหกรณ์บริการ	1,077	448,630
7	สหกรณ์เครดิตยูเนียน	492	647,638

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2556) “จำนวนสมาชิกสหกรณ์แยกตามประเภท ณ วันที่ 1 มกราคม 2556” ค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2556 จาก <http://www.cpd.go.th>

1.4 ประเภทของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (จาก <http://www.cpd.go.th: 2556>) อธิบายว่า กฎกระทรวง เกษตรสหกรณ์ พ.ศ.2548 ได้กำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน จำนวน 7 ประเภท ดังนี้

1. สหกรณ์การเกษตร
2. สหกรณ์ประมง
3. สหกรณ์นิคม
4. สหกรณ์ร้านค้า
5. สหกรณ์บริการ
6. สหกรณ์ออมทรัพย์
7. สหกรณ์เครดิตยูเนียน

1.4.1 สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร รวมตัวกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

1.4.2 สหกรณ์ประมง คือ สหกรณ์ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวประมงเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวประมงแต่ละคน ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตามลำพังบุคคลเหล่านี้จึงรวมตัวกันโดยยึดหลัก การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ประมง

1) รวบรวมสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจากสมาชิมาจัดการขายหรือแปรรูปออกขายเพื่อให้ได้ราคาดี

2) จัดหาวัสดุสิ่งของ รวมทั้งบริการที่ใช้ในการประมง และสิ่งของจำเป็นอื่น ๆ ที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย

3) ให้เงินกู้แก่สมาชิก

4) รับฝากเงินจากสมาชิก

5) เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและธุรกิจเกี่ยวกับการประมง

6) ให้การสงเคราะห์ตามควรแก่สมาชิกและครอบครัวที่ประสบภัยพิบัติในการประกอบอาชีพ

14.3 สหกรณ์นิคม คือ สหกรณ์ภาคการเกษตรในรูปแบบหนึ่งที่มีการดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎร การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจกรรมให้บริการสาธารณสุขแก่สมาชิก

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์นิคม

1) เพื่อการจัดหาที่ดิน คือ การจัดหาที่ดินมาปรับปรุงสภาพ แล้วจัดสรรให้ราษฎรที่ประสบปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกินได้เข้าไปทำกินและอาศัย และจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ที่ดินและที่อยู่อาศัย เช่น ถนน แหล่งน้ำ โรงเรียน สถานอนามัย ตลาด ฯลฯ เป็นต้น

2) เพื่อการจัดสหกรณ์ คือ การรวบรวมราษฎรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินในโครงการ จัดตั้งเป็นสหกรณ์และจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 เป็นสหกรณ์

14.4 สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่ผู้บริโภคร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคและรวบรวมผลิตผล ผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป มีสภาพเป็นนิติบุคคล ซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และเพื่อผดุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ร้านค้า

- 1) จัดหาสิ่งของและบริการที่สมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย
- 2) รวบรวมผลิตผล ผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจำหน่าย
- 3) ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์ให้แก่สมาชิก
- 4) ส่งเสริมสมาชิกให้รู้จักการประหยัด การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการช่วยตนเอง
- 5) ร่วมมือกับสหกรณ์และสถาบันอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศในอันที่จะเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6) ดำเนินธุรกิจอย่างอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น

14.5 สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สถาบันการเงินแห่งหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลที่มีอาชีพอย่างเดียวกันหรืออาศัยในที่ชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการ

ออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเงินเมื่อเกิดความจำเป็น หรือเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์นอกวง และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

1) การส่งเสริมการออมทรัพย์ เป็นวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ออมทรัพย์ แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

(1.1) การส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการถือหุ้น สหกรณ์กำหนดให้สมาชิกส่งชำระค่าหุ้นเป็นประจำทุกเดือน โคนการหักเงินค่าหุ้น ณ ที่จ่ายเงินเดือนและจ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกตามอัตราที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ เงินปันผลที่ได้รับนี้ไม่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐ และเมื่อสมาชิกลาออกจากสหกรณ์ก็สามารถถอนค่าหุ้นคืนได้

(1.2) การส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการรับฝากเงิน สหกรณ์มีบริการด้านเงินฝากทั้งประเภทเงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์ และให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยในอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ หรือสูงกว่าตามฐานะของแต่ละสหกรณ์

2) การให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์จะนำเงินค่าหุ้นและเงินฝากของสมาชิกรวมกันไว้ให้สมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเดือดร้อนกู้ยืม โดยคิดดอกเบี้ยต่ำกว่าเอกชน

14.6 สหกรณ์บริการ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยมีประชาชนที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน หรือหลากหลายอาชีพรวมกัน หรือที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกัน รวมตัวกันโดยยึดหลักการประหยัด การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดความมั่นคง และรักษาอาชีพดั้งเดิมที่ดีให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์บริการ

1) ประกอบธุรกิจด้านการบริการที่ระบุไว้ในรูปแบบของสหกรณ์
2) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาบริการแก่สมาชิกในรายชดเชยธรรม

3) รับฝากเงินจากสมาชิกเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์

4) ให้เงินกู้ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือจำเป็นแก่สมาชิก

5) รวบรวมผลิตภัณฑ์จากสมาชิก โดยจัดหาตลาดจำหน่ายให้

6) ช่วยเหลือสมาชิกด้านกฎหมายคดีความ

7) ส่งเสริมสวัสดิภาพของสมาชิกและครอบครัว

8) ส่งเสริมการช่วยตนเองและการร่วมมือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่

สมาชิก

9) ให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกเพื่อให้มีความรู้ทางสหกรณ์ และความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

10) ร่วมมือกับสหกรณ์อื่นและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อกิจการความก้าวหน้าของสหกรณ์

14.7 สหกรณ์เครดิตยูเนียน คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพหลักหรือมีวงสัมพันธ์อย่างหนึ่งอย่างใดอยู่ในเขตท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้น และบุคคลเหล่านั้น มีความปรารถนาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน วัตถุประสงค์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียน

เป็นวิธีการนำเงินของตนเองมาสะสมไว้เป็นกองทุน สมาชิกทุกคนจะต้องสะสมเงินตามความสามารถของตนเองเป็นประจำและสม่ำเสมอตามที่สหกรณ์กำหนด กองทุนที่สมาชิกช่วยกันสะสมนี้ก็จะมีความมากขึ้นสามารถจะให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนทางการเงิน กู้ยืมไปบำบัดปัญหาและความเดือดร้อนเหล่านั้น พร้อมกับการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกแต่ละคน ก็จะสะสมเงินของตนไปในคราวเดียวกันด้วย เงินกู้ก็จะค่อยๆ หดไป ในขณะที่เงินสะสมก็มีมากขึ้น สหกรณ์เครดิตยูเนียนจึงเป็นสหกรณ์ที่มุ่งหวังในการให้สมาชิกช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บริหารโดยสมาชิกและการทำกิจการทุกอย่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสมาชิก

14.8 ความสำคัญของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542: 77-78) อธิบายว่า ความสำคัญของสหกรณ์ ดังนี้

1) ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

(1) สหกรณ์สามารถรักษาเสถียรภาพและตรึงราคาสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยคุ้มครองผลประโยชน์ของเกษตรกรโดยยกระดับราคาสินค้าผลิตผลการเกษตรให้สูงขึ้น ด้วยวิธีการดำเนินธุรกิจแบบรวมกันขายและสามารถให้บริการสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพและประกอบอาชีพโดยวิธีการรวมกันซื้อ

(2) แก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ โดยสามารถกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและควบคุมธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมและบริการของตนเอง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงตกเป็นของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหาได้ จากการดำเนินธุรกิจของเอกชน จึงอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์เป็นโอกาสทางธุรกิจเป็นไปได้สำหรับประชาชนสามัญทั่วไป

2) ความสำคัญในการพัฒนาสังคม

1) ให้โอกาสในการศึกษาแก่ประชาชน ทั้งในด้านวิชาการต่างๆ นอก ระบบโรงเรียน ตามหลักการสหกรณ์ ที่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ รวมไปถึงให้โอกาสในการ เรียนรู้ถึงการร่วมกันดำเนินธุรกิจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2) สร้างผู้นำในระดับท้องถิ่น ฝึกหัดให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวมเข้าใจในวิธีการของระบบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิ รู้หน้าที่ เป็นแหล่งพัฒนาคนให้ เข้าใจในประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่นและ การปกครองตนเองตามแนวทางของรัฐบาล (ได้แก่ การมีบทบาทในองค์การบริหารส่วนตำบล)

3) เสริมสร้างความเท่าเทียมกัน ด้วยหลักการบริหารที่สมาชิกทุกคนมี สิทธิเสมอกัน

ดังนั้น สรุปได้ว่า ความสำคัญของสหกรณ์ มีดังต่อไปนี้

1) การรวมกันเป็นสหกรณ์ ทำให้มีผลในการต่อรอง ทั้งในด้านการซื้อ การขายสินค้าที่สมาชิกผลิตได้ ขจัดความเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง แก้ปัญหาราคาสินค้า ตกต่ำ

2) สหกรณ์เป็นแหล่งจัดหาเงินทุนมาให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนในการ ประกอบอาชีพหลักทำให้สมาชิกมีงานทำมากขึ้น และมีรายได้สูงขึ้น นอกจากจัดหาเงินทุนให้ สมาชิกได้กู้ยืมแล้ว สหกรณ์รับฝากเงินจากสมาชิกอีกด้วยเท่ากับเป็นธนาคารของสมาชิกด้วย

3) ทำให้ชุมชนมีความสามัคคี ประองดอง อันจะนำความเจริญมาสู่ข ประเทศชาติได้ สหกรณ์ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ สหกรณ์เป็นวิธีการที่ผู้คนที่ ยากจนให้มีฐานะดีขึ้น โดยมีได้ทำลายคนมั่งมี จึงมีลักษณะเป็นสันตินิยม หรือส่งเสริมสันติภาพ

4) สหกรณ์ช่วยส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรแก่สมาชิก ได้แก่ แนะนำ ให้สมาชิกรู้จักขยายการผลิต ด้วยวิธีการเกษตรสมัยใหม่ ขายผลผลิตให้ได้ราคาสูงขึ้น

5) สหกรณ์เป็นตลาดของผู้ผลิต ซึ่งโดยทั่วไปธุรกิจการค้าหรือกิจการ ด้านการตลาดมักจะตกอยู่ในมือของบุคคลกลุ่มน้อย ซึ่งมุ่งดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนอันยุติธรรมแก่ลูกค้า ดังนั้น สหกรณ์จึงเข้ามาทำหน้าที่นี้เสียเอง เพื่อ ขจัดการเอาเปรียบและการค้ากำไรเกินควร

6) สหกรณ์ส่งเสริมความเสมอภาคกัน โดยให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ในการออกเสียงแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจการสหกรณ์ ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย การ ดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิ์ออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวเท่านั้น ไม่ว่า

คนนั้นจะถือหุ้นจำนวนมากเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการรวมอำนาจ มีอภิสิทธิ์เหนือกว่าคนอื่นในสหกรณ์

7) สหกรณ์ฝึกให้คนมีความรู้ มีประสบการณ์ สนับสนุนด้านเงินทุน การผลิต ควบคุมการใช้เงินทุนให้เป็นไปตามแผน ร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตและร่วมกันขายผลิตผล ทำให้คนในชุมชนนั้นๆ มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

14.9 คุณค่า อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (จาก <http://www.cpd.go.th>: 2556) ได้อธิบายหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ ไว้ดังนี้

1) *คุณค่าของสหกรณ์* (Cooperative Values) สหกรณ์ อยู่บนพื้นฐานแห่งคุณค่าของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความเป็นเอกภาพ สมาชิกสหกรณ์เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความสุจริต ความเปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น โดยสืบทอดประเพณีปฏิบัติของผู้ริเริ่มการสหกรณ์

2) *อุดมการณ์สหกรณ์* (Cooperative Ideology) คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์ซึ่งจะนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรม และสันติสุขในสังคม” (กรมส่งเสริมสหกรณ์ <http://www.cpd.go.th> : 2556)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 2) ได้กำหนดอุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวความคิดที่เชื่อว่า วิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิก ให้มีความอยู่ดีกินดีและมีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

โอภาวดี เข้มทอง (2548: 26) กล่าวว่า อุดมการณ์สหกรณ์ คือ ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันตามหลักการสหกรณ์นั้นจะนำไปสู่การกินดีอยู่ดีของมวลสมาชิก เกิดความเป็นธรรมและความสันติสุขในสังคม

พยุงศักดิ์ เพชรจำเริญสุข ได้อธิบายความหมายที่เกี่ยวกับอุดมการณ์สหกรณ์ที่ว่า การดำรงชีวิตอย่างอยู่ดีกินดี และมีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันไว้ดังนี้ (บุญมี จันทรวงศ์. 2543: 28 - 29)

- 1) อยู่ดีกินดี หมายถึง สมาชิกสหกรณ์มีสภาพทางเศรษฐกิจดี
- 2) มีสันติสุข หมายถึง สมาชิกสหกรณ์มีความสุขในสังคมหรือมีสถานภาพทางสังคม ที่ดี

3) ช่วยตนเอง หมายถึง สมาชิกสหกรณ์จะต้องขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และมีวินัย

4) ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หมายถึง สมาชิกสหกรณ์จะต้องมีการร่วมกัน ได้แก่ การร่วมแรงคือ ร่วมกำลังกาย กำลังความคิด กำลังทรัพย์ และรวมใจ คือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละสามัคคี มีวินัย

3) หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) คือ "แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผล เป็นรูปธรรม" ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership) สหกรณ์ เป็นองค์การแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะ สมาชิก เข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจากการกีดกันทางเพศ ฐานะทางสังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิก ซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้แทนสมาชิก ต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ในสหกรณ์ชั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นๆ ก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation) สมาชิก มีส่วนร่วมในการลงทุน (ถือหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่างเสมอภาคกัน และมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย ทุนของสหกรณ์อย่างน้อยๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทน (ถ้ามี) ในอัตราที่จำกัดตามเงินลงทุน (หุ้น) ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือ ทุกอย่างตามข้อบังคับฉบับนี้ คือ

4) เพื่อการพัฒนาสหกรณ์โดยอาจกันไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งอย่างน้อยๆ จะต้องมีส่วนหนึ่งที่นำมาแบ่งปันกันไม่ได้ เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence)

สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยการควบคุมของมวลสมาชิก หากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์กรอื่นใด ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุน โดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย และสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education, Training and Information)

สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives)

สหกรณ์ จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community) สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบาย ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

5) วิธีการสหกรณ์ (Cooperative Practices)

วิธีการสหกรณ์ คือ “ การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี”

นอกจากนี้ องค์กรสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (International Cooperative Alliance) มีคำแถลงการณ์ว่าด้วยเอกลักษณ์ของสหกรณ์ (บุญมี จันทรวงศ์ 2543: 66 - 68) ดังนี้

คำนิยาม สหกรณ์ คือ สมาคมที่เป็นอิสระของบุคคลที่มาร่วมตัวกันด้วยความสมัครใจดำเนินการที่เป็นเจ้าของร่วมกันและมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperative Values) โดยสหกรณ์ยึดมั่นในคุณค่าของการพึ่งพาตนเองการเป็นประชาธิปไตย การมีสิทธิเท่าเทียมกัน ความเที่ยงธรรม และความสามัคคี โดยมีสมาชิกที่เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมของความซื่อตรง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคมและความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ตามแบบแผนที่สืบทอดกันมาจากผู้ริเริ่มการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) เป็นแนวทางสำหรับสหกรณ์ต่าง ๆ ในการนำคุณค่าของสหกรณ์ไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยทั่วไปตามความสมัครใจ และเปิดกว้าง สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้ และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิก เข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจากการกีดกันทางเพศ ฐานะทางสังคมเชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามแนวทางประชาธิปไตย สหกรณ์เป็นองค์กรประชาธิปไตย ที่มีการควบคุมโดยสมาชิกมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรี ที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ในสหกรณ์ขั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่น ๆ ก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตย เช่นเดียวกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน(ถือหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่างเสมอภาคกันและมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย เงินของสหกรณ์อย่างน้อยส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนตามส่วนธุรกิจที่ได้ทำไว้กับสหกรณ์ และผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราที่จำกัดตามเงินลงทุนที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่าง ดังนี้ คือ

(1) เพื่อการพัฒนาสหกรณ์โดยอาจกันไว้เป็นทุนสำรอง และทุนอื่น ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีส่วนหนึ่งที่นำมาแบ่งปันกันไม่ได้

(2) เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและมีอิสระสหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองโดยการควบคุมจากมวลสมาชิกหากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับ

องค์การอื่นใด ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุนโดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกสหกรณ์ และจะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงชำระไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย และสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

หลักการที่ 5 การให้การศึกษา การฝึกอบรม และข่าวสารสหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและพนักงาน เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้ สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ สหกรณ์จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบสหกรณ์ได้ โดยร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ

หลักการที่ 7 ความห่วงใยต่อชุมชน สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

สะอาด แก้วเกษ (2546: 32 - 34) กล่าวว่า วิธีการสหกรณ์ต้องอาศัยการรวมกันร่วมมือทำธุรกิจ การรวมกันจะต้องร่วมมือทั้งร่วมแรง คือ แรงกาย แรงความคิด หรือปัญญาและแรงทรัพย์ และการรวมใจ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี และความมีวินัยต่อกันจะสามารถทำธุรกิจให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกได้อย่างแท้จริง เช่น การรวมกันกู้เงิน รวมกันซื้อปุ๋ย ยา ข่าวสารรวมกันขาย โดยสมาชิกทุกคนในสหกรณ์จะต้องมีพันธะร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ ดังนี้

1) รวมกันเสี่ยงภัยในกิจกรรมของสหกรณ์ ไม่ว่าจะกำไรหรือประสบปัญหาการขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจ และยอมรับในผลประกอบการของสหกรณ์

2) ร่วมกันทำหน้าที่ เพราะความสำเร็จของสหกรณ์อยู่ที่บุคคลแต่ละฝ่ายในสหกรณ์ทำหน้าที่ของตน โดยเฉพาะในฐานะสมาชิก จะต้องรักดีต่อสหกรณ์โดยถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์ สนับสนุนทางการเงินแก่สหกรณ์โดยถือหุ้นเพิ่มทุนต่าง ๆ เป็นผู้อุดหนุนที่ดีที่สุด และชักจูงสมาชิกคนอื่นให้ปฏิบัติตาม ไปใช้สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้นำสหกรณ์หรือผู้บริหารของสหกรณ์ และกระตุ้นให้สมาชิกคนอื่น ๆ เห็นความสำคัญ ศึกษาข้อบังคับ ระเบียบและมติต่าง ๆ ของสหกรณ์ ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้และปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ และไปศึกษาข้อมูลของสหกรณ์อยู่เสมอ ไม่ใช่อารมณ์ของตนในการตัดสินใจกิจกรรมต่าง ๆ แต่ควรใช้เหตุผลคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก จ่ายเงินสดในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการทุกอย่างจาก

สหกรณ์หรือกรณีสหกรณ์ให้ชำระด้วยเงินเชื่อก็ไม่บิดพลิ้วเมื่อถึงกำหนดต้องไม่คาดหวังหรือแสวงหาสิทธิพิเศษจากสหกรณ์เหนือเพื่อนสมาชิกคนอื่น ๆ ไม่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดจนแตกความสามัคคี

3) ร่วมกันมีสิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรมที่สมาชิกจะพึงมีได้ และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์ตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบสหกรณ์ คือ การมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ ประชุมกลุ่มสมาชิก และมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ถอดถอน หรือได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารหรือคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงสหกรณ์ และขอความช่วยเหลือจากสหกรณ์ เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ เพื่อให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์กับสมาชิกทั้งหมด และชุมชนของตนเอง มีสิทธิตรวจสอบ สอบถามกิจการ ทบทวนหนังสือเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงานด้านต่าง ๆ

4) ร่วมกันรับผิดชอบ คือ เมื่อตัดสินใจที่เข้าร่วมจัดตั้งสหกรณ์หรือเป็นสมาชิกแล้วจะต้องแสดงบทบาทของความเป็นสมาชิกให้ดีที่สุด เมื่อสหกรณ์กำหนดกิจกรรมว่าสมาชิกจะต้องร่วมมือกันก็จะต้องมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมดังกล่าว โดยไม่ปฏิเสธหรือผิดสัญญา

5) ร่วมกันรับประโยชน์ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมกันในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ไม่ว่าจะในรูปแบบของเงินกำไร หรือการบริการด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ เงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ การได้รับบริการจากสหกรณ์ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบหรือกฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดไว้อย่างเสมอภาค มีความเป็นธรรม และไม่มุ่งเอาผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัวหรือพรรคพวกของตนเอง และไม่มุ่งเอาไร้ดเอาเปรียบระหว่างสมาชิกด้วยกันรวมทั้งเอาเปรียบสหกรณ์ด้วย

จากแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสหกรณ์ กล่าวได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคมที่ประชาชนรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกร่วมกัน โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน ตามหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท ดังนี้

2.1 ความหมายของบทบาท

บทบาท (Role) มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายแตกต่างกันไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของบทบาท คือ การทำทำตามบท การทำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546: 602)

รัช ธีระกุล (2542: 45) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมอันเกี่ยวกับสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมบทบาทเป็นความเคลื่อนไหวของสถานภาพหรือหน้าที่ตามสถานภาพนั่นเอง (Role is dynamic aspect of status) บทบาทกับสถานภาพเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันคือเมื่อมีสถานภาพเช่นไรก็ต้องมีบทบาทตามนั้น เช่น มีสถานภาพเป็นอาจารย์มีบทบาทในการอบรมสั่งสอน มีสถานภาพเป็นตำรวจมีบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อย

ธนาพร คล้ายกัน (2541: 9) ให้ความหมายว่า บทบาทเป็นการกระทำ หรือแบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานภาพทางสังคมของบุคคล

วันเพ็ญ พวงพันธ์บุตร (2542: 61) ให้ความหมายว่า บทบาท คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือตามสถานภาพของแต่ละบุคคล

สนธยา พลศรี (2542: 52) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกัน ได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550: 9) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำ หรือการแสดงออกตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการงานที่ได้รับมอบหมายโดยตรง และงานพิเศษอื่น ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นและยอมรับ ควรจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากความหมายของความหมายบทบาทข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ ตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่รับผิดชอบ

2.2 ความสำคัญของบทบาท

บทบาทมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีผลกระทบ มีคุณค่าหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น เริ่มตั้งแต่เกิดมา และดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ล้วนมีบทบาทแตกต่างกันไปหลายสถานะ

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทไว้ ดังนี้

ดิอุทส์ และเคร้าส์ (Deutsch and Krauss) มีความเห็นว่า บทบาทมีความสำคัญต่อสิ่งต่าง ๆ 4 ด้าน (ถวิล ธาราโกชน 2532: 37 – 39) คือ

1) บทบาททางเพศ (Sex roles) เป็นบทบาทที่สำคัญมาก เพศมีความสัมพันธ์ต่อสภาพสังคมโดยทั่วไป ทั้งเพศหญิงและเพศชาย เริ่มตั้งแต่มีการกำหนดหน้าที่ตามธรรมชาติ เพศหญิงมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแม่ เพศชายมีบทบาทในการเป็นพ่อ และการเป็นผู้นำของครอบครัวในบางสังคมนั้นอาจจะมีการกีดกันทางเพศ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความสำคัญทางเพศลดลง

2) บทบาทความเกี่ยวพันทางเครือญาติ (Kinship roles) เนื่องจากสังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน มีการเคารพนับถือภายในเครือญาติ แต่ละคนมีบทบาทแตกต่างกันไปทำให้เกิดอิทธิพลในการเคารพเชื่อถือ และเชื่อฟังซึ่งกันและกัน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก เป็นต้น

3) บทบาททางสังคม (Social roles) เป็นบทบาทหรือหน้าที่ที่สังคมกำหนดขึ้นไว้ให้บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ ได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือคาดหมายว่าจะปฏิบัติ โดยมีปทัสถานทางวัฒนธรรม เป็นเกณฑ์ตัดสิน ฉะนั้นเมื่อบุคคลจะมีการเกี่ยวข้องกัน ทุกคนจึงควรจะได้เรียนรู้และปฏิบัติตามปทัสถานทางวัฒนธรรม แต่ถ้ามีใครคนหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม ก็จะต้องมีการบังคับหรือลงโทษ เพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนใหญ่ต่อไป

4) บทบาททางอาชีพ (Occupation roles) เป็นบทบาทที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และจะอยู่ได้อย่างมีความสุข ผู้แสดงบทบาทจะต้องคำนึงถึงขอบเขตและหลักการสำคัญของอาชีพนั้น เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จรรยาบรรณ และกฎหมาย เป็นต้น

2.3 ลักษณะของบทบาท

บรูมและเซลสติก (Broom and Selznic) ได้จำแนกบทบาทออกเป็นลักษณะต่าง ๆ (จรูณี ขวัญแก้ว, 2547 อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์, 2550: 10) คือ

1) บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ เป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2) บทบาทที่ควรกระทำ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้นซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้

3) บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวังตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

2.4 องค์ประกอบของบทบาท

ตามทฤษฎีบทบาทของ เนเดล (Nadel) องค์ประกอบของบทบาทมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ (สวัสดิ์ รอบรู้ 2546, อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์ 2550: 10) คือ

1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (Peripheral Attributor) ได้แก่ บทบาทชนิดที่

- 2) แม้จะขาดหายไปหรือมิได้แสดงบทบาทนั้น ก็ไม่ทำให้บทบาทที่ต้องการผิดไป
- 3) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและจะขาดมิได้ (Required Attributor) ได้แก่ส่วนของบทบาทที่สำคัญ ถ้าขาดส่วนสำคัญของบทบาทส่วนนี้แล้วจะทำให้บทบาทของตำแหน่งผิดไป
- 4) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายข้อบังคับอย่างปรากฏชัดแจ้ง (Pivotal Attributor) ได้แก่ ส่วนของบทบาทตามที่กฎหมายข้อบังคับกำหนดให้กระทำหรือปฏิบัติ ถ้าบุคคลที่สวมบทบาทตามตำแหน่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏอย่างชัดแจ้งแล้ว ถือว่าบุคคลนั้นมีได้แสดงบทบาทในตำแหน่งนั้น

2.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาท

การแสดงบทบาทของบุคคลที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตนเองหรือสังคมต้องการจำเป็นต้องมีปัจจัยที่จะส่งเสริมเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้ดีและถูกต้องยิ่งขึ้น (ตะตียววัฒน์ สุวรรณศรี 2547: 8) ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ความต้องการ (Need) ของบุคคลซึ่งเป็นแรงจูงใจในการทำงานอันดับแรกเพื่อหาทางสนองความต้องการของตนเอง ให้ตนเป็นที่ปรารถนา เป็นที่ยอมรับ ได้แสดงความสามารถเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคมของตน
- 2) การสื่อสาร (Communication) ความคาดหวังของบทบาทให้ได้ทราบกันเพื่อให้ผู้แสดงบทบาทได้เกิดความเข้าใจในบทบาทของตัวเองในองค์กรและแสดงออกอย่างชัดแจ้ง
- 3) การสร้างกลุ่ม (Group building) หรือองค์กรขึ้นมา เพื่อรวมพลังการทำงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้
- 4) การคล้อยตาม (Conformity) ของบุคคล เช่น การรับคำแนะนำ การยินยอม การชักชวน การทำตาม การเลียนแบบ การเชื่อฟัง เป็นต้น ลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการแสดงออกของการคล้อยตาม เพื่อให้กลุ่มคงสภาพอยู่ยาวนานมีการปฏิบัติตามปทัสฐานของกลุ่มหรือสังคม
- 5) ความสามารถ (Ability) แสดงบทบาทได้มากกว่าบทบาทของกลุ่มที่เรียกว่าหลายบทบาท (Multiple Role) ในบทบาทที่แสดงออก (Manifest Role) ซึ่งเป็นได้ชัดเจน และบทบาทแฝง (Latent Role)

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท กล่าวได้ว่า บทบาท เป็นการกระทำหรือการกระทำแสดงออกตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ ตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่รับผิดชอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องตามสถานภาพ สิทธิ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

3. บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

3.1 บทบาทสหกรณ์ตามกฎหมาย

ประเทศไทยใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นหลักในการบริหารปกครองประเทศ การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีกฎหมายต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองให้ระบบสหกรณ์เกิดความเรียบร้อยในการดำเนินงาน (โสทรศิษฐ์ จุฑานนท์. มปป.: 16 – 23 อ้างถึงใน ประคอง งามศิริศักดิ์ 2550: 25)

3.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสหกรณ์ จำนวน 2 มาตรา คือ

1) มาตรา 64 บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชนหรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ และ

2) มาตรา 84 (9) รัฐต้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ และการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตลอดทั้งการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจสำหรับบทบาทสหกรณ์นั้นถูกกำหนดขึ้นตามกฎหมาย เฉพาะ โดยออกเป็นพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

3.1.2 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553: 17 - 18) อธิบายว่า อำนาจกระทำการของสหกรณ์ ตามมาตรา 46 ดังนี้

- 1) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- 2) ให้สวัสดิการ หรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 3) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 4) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการ จากทางราชการหน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
- 5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์ หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นหรือสมาคมพาณิชย์สงเคราะห์ซึ่งสมาชิกของสมาคมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็น

สมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

6) ให้กู้ยืมให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจ้างหรือรับจํานำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก

7) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครอบครอง กู้ยืม เช่าเช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จ้างหรือจํานำ ขายหรือจําหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน

8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

9) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

3.2 บทบาทสหกรณ์ตามหลักการสหกรณ์

บทบาทตามหลักการสหกรณ์ คือ แนวทางสำหรับให้สหกรณ์ยึดถือเป็นหลักการปฏิบัติและให้เกิดความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ของตนเอง ทั้งนี้โดยผลสืบเนื่องมาจากหลักสหกรณ์ของผู้นำแห่งเมืองรอกเคิล ประเทศอังกฤษ ที่ได้ก่อตั้งร้านสหกรณ์และดำเนินงานได้ประสบผลสำเร็จ ได้มีข้อกำหนดในการดำเนินงานที่สรุปสาระสำคัญได้ 8 ประการ (โอภาวดี เข็มทอง, 2548 : 7) คือ

- 1) การควบคุมกันเองแบบประชาธิปไตย
- 2) เปิดรับสมาชิกทั่วไปด้วยใจสมัคร
- 3) จ่ายดอกเบี้ยต่อเงินทุนในอัตราที่กำหนดไว้ตายตัว
- 4) จ่ายส่วนเกิน (กำไร) ให้สมาชิกตามส่วนแห่งการซื้อ
- 5) ขายสินค้าด้วยเงินสดตามราคาตลาด
- 6) ขายสินค้าบริสุทธิ์และมีคุณภาพ
- 7) จัดให้มีการศึกษาอบรมแก่สมาชิก
- 8) เป็นกลางทางการเมืองและศาสนา

แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติ มีการร่วมกันกำหนดขึ้นคือใช้ โดยนำคุณค่าของสหกรณ์ไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม (โอภาวดี เข็มทอง, 2548: 20 - 21) จากหลักการสหกรณ์ดังกล่าว องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA หรือ International Cooperative Alliance) ได้พิจารณาปรับปรุงเป็นครั้งที่ 3 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2538 เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองของนานาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

ตลอดเวลา แต่ยังคงยึดแนวคิด ปรัชญา อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ อย่างที่ผู้นำสหกรณ์แห่ง
 รอยเดลกำหนดไว้ตั้งแต่แรกก่อตั้งสหกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก มีหลักการสำคัญอยู่ 7 ประการ
 ได้แก่

- 1) การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership)
- 2) การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control)
- 3) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)
- 4) การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and independence)
- 5) การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education Training and information)
- 6) การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ (Cooperation Among Cooperatives)
- 7) การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community)

บทบาทสหกรณ์ได้ถูกกำหนดขึ้น โดยกฎหมาย และตามหลักการสหกรณ์ด้วย
 (สุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์ 2549 ซีดีรอม อ้างถึงใน ประคอง สิรศักดิ์ 2550: 27) อดีตรองอธิบดีกรม
 ส่งเสริมสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2546 - 2549 กล่าวว่า สหกรณ์ในปัจจุบันเราห่างเหินจากวิธีการและ
 หลักการที่คนยุคก่อนได้ดำเนินการมาสหกรณ์บางทีกลายเป็นเครื่องมือของคนที่ไม่เข้าใจเนื้อหา
 ของสหกรณ์อย่างแท้จริงได้นำมาหาผลประโยชน์โดยไม่ถูกต้องตามหลักการสหกรณ์ สหกรณ์
 ไม่ใช่ระบบทุนนิยม แต่สังคมนำทุนนิยมมาใช้เป็นธุรกิจครอบครัวซึ่งขัดกับหลักกฎหมายและ
 หลักการสหกรณ์ ควรให้สหกรณ์ทำหน้าที่ตามหลักการของผู้จัดตั้ง หรือผู้ที่เกิดเรื่องสหกรณ์ขึ้นมา
 ดังนั้นการจัดตั้งสหกรณ์ต้องเข้าใจสหกรณ์ให้ชัดเจน

บทบาทของสหกรณ์ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการสหกรณ์ในด้านต่างๆ
 (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2548: 3 - 4) นอกจากต้องเผยแพร่การสหกรณ์ ให้แพร่หลายในชุมชนแล้ว
 ต้องมีการปลูกฝังแนวคิด คือ การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยึดคติแต่ละคนกระทำ
 เพื่อหมู่คณะและหมู่คณะกระทำเพื่อแต่ละคน ในการร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมกันดำเนินกิจกรรม
 ต่าง ๆ ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมตาม
 หลักการสหกรณ์ จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและชุมชนของตนทั้ง 3 ด้านในที่สุด คือ

- 1) ด้านเศรษฐกิจ ระบบสหกรณ์ส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์และนำเงินออมรวม
 ของสมาชิกสหกรณ์มาลงทุนร่วมกันในกิจการที่ได้ก่อตั้งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก
 โดยรวมเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นทั้งจากส่งเสริมให้เกิดการผลิต การรวบรวมรับซื้อ
 ผลผลิตของสมาชิก การซื้อวัตถุดิบในพื้นที่ การรวมซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต การ
 พัฒนารูปแบบการผลิตและการแปรรูปผลผลิต การจ้างงาน ฯลฯ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 ของชาวชุมชน และส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

2) ด้านสังคม ระบบสหกรณ์มุ่งพัฒนาคนและส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งเพราะทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำวางแผนการใช้จ่าย และสอนให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัย สามัคคี รู้จักเสียสละ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักการสหกรณ์ในเรื่องของหนึ่งคนหนึ่งเสียง (One man one vote) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย กระตุ้นให้สมาชิกทุกคนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะเจ้าของและลูกค้าของสหกรณ์ ในคนคนเดียวกัน (Co-owner and Co-customer) ต้องรักษาสิทธิและประโยชน์ของตนเองและหมู่คณะ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ และใช้สิทธิออกเสียงของตน เพื่อการตัดสินใจลงทุนเสี่ยงภัยในกิจกรรมของสหกรณ์และกิจกรรมอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ดังนั้นการส่งเสริมสหกรณ์จึงเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

บุญมี จันทรวงศ์ (2549) ชีตโรม อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550: 28) อธิต อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เสนอแนวคิดที่ว่าสหกรณ์จะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันและมีการดำเนินงานเพื่อสมาชิกอย่างแท้จริง โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช มาปฏิบัติ นอกจากนี้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการสหกรณ์หลายองค์ หลายวาระ ที่ได้ทรงแนะนำสหกรณ์ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นกิจกรรมได้

สุพัตรา ชนเสนีวัฒน์ (2545: ไม่ปรากฏเลขหน้า อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์. 2550: 28) อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์ โดยเสนอว่า ต้องปรับแนวคิดและทิศทางของการพัฒนาให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

- 1) ควรมีแผนการพัฒนากุศลกรของสหกรณ์ทุกระดับให้มีศักยภาพ โดยให้การศึกษาอบรมและฝึกอบรมที่เหมาะสมแก่บุคลากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างต่อเนื่อง
- 2) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของขบวนการสหกรณ์ ให้มีขนาดและสายการบริหารที่เหมาะสมกับการแข่งขันในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคต
- 3) สหกรณ์ควรร่วมมือกันจัดทำแผนการดำเนินธุรกิจร่วมกันแบบครบวงจร ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติ
- 4) เพิ่มความสามารถของการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์เกิดความคล่องตัวสมาชิกสามารถเลี้ยงตัวเองได้พร้อม ๆ กับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างเต็มที่

5) การประสานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน โดยให้หน่วยงานดังกล่าวเข้ามา มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมในทิศทางที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรต้องการ

พิทยาพล นาถธราดล (2545: อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์ 2550: 28) เสนอว่า สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยจะต้องมีการปฏิรูปทั้งขบวนการ เพื่อแก้ปัญหาภาคเกษตรของ ประเทศไทย ดังนี้

1) ปฏิรูปในด้านการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก ต้องเป็นศูนย์กลางการ ขับเคลื่อนสหกรณ์ให้ก้าวไปข้างหน้า สมาชิกจึงควรได้รับความรู้ในเรื่องต่อไปนี้ คือ ความรู้เกี่ยวกับ สหกรณ์อุดมการณ์ หลักการ วิธีการสหกรณ์ การตลาด และการผลิตสินค้าที่จะทำให้เขาสามารถ ผลิตได้ตามที่ตลาดต้องการ สำนึกคุณธรรม และน้ำใจแบบสหกรณ์ หรือวิถีสหกรณ์ (Cooperative Spirit)

2) ปฏิรูประบบข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ เช่น ระบบข้อมูลข่าวสาร การตลาดที่ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ทั้งภายนอกและภายใน

3) ปฏิรูปทางด้านระบบบัญชี

4) ปฏิรูปแนวคิดในการบริหาร สหกรณ์ต้องมีการจัดทำแผนธุรกิจทั้งระยะสั้น และระยะยาวเพื่อจะได้มีการวางพื้นฐานทางธุรกิจแล้วดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามแผน วิธีการ ดำเนินงานสหกรณ์ต้องดำเนินธุรกิจแนวคิดที่เป็นตัวแทนของสมาชิก การพัฒนาสหกรณ์ตาม ขบวนการสหกรณ์นอกจากนี้ยังได้เสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีหลักในการทำงาน ดังนี้ คือ

- (1) การมีส่วนร่วม (Participation)
- (2) ความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability)
- (3) ความยั่งยืน (Sustainability)
- (4) ความรู้ (Knowledge)

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ (2549: 261) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตรเป็นที่พึ่งของ เกษตรกรในด้านเงินทุน การจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตได้มาก แม้อัตราค่าหัวน้ำ ของสหกรณ์การเกษตรจะไม่สามารถทัดเทียมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ แต่หวังที่ภาวะเศรษฐกิจใน บ้านเมืองตกต่ำ ราวปี พ.ศ. 2541 - 2543 สหกรณ์การเกษตรกลับไม่ได้รับผลกระทบมากสักเท่าไร ไม่มีสหกรณ์การเกษตรใดที่ต้องปิดตัวเอง นั่นแสดงว่า สหกรณ์การเกษตรมีรากฐานที่มั่นคงอยู่ไม่ น้อย แต่สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ยังเน้นการดำเนินธุรกิจด้านสินเชื่อ หรือให้เงินกู้แก่สมาชิก และเป็นรายได้หลักของสหกรณ์ ตรงกันข้ามกับธุรกิจการขาย หรือ การหาตลาดผลผลิตเกษตร ตลอดจนการแปรรูป กลับเป็นจุดอ่อนที่สหกรณ์มักจะหลีกเลี่ยงดำเนินการ เพราะมีความเสี่ยง ค่อนข้างสูง ประกอบกับปัญหาระดับชาติที่เชื่อมโยงกับนโยบายด้านการเกษตรภาครัฐที่แทรกแซง

สหกรณ์ ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสหกรณ์อยู่เนื่อง ๆ เช่น ผลผลิตข้าว ลำไย ขณะที่ภาครัฐมีนโยบายไม่ชัดเจนที่จะใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือด้านการตลาดอย่างจริงจังและต่อเนื่องขาดการวิจัยปัญหากระบวนการตลาดที่ใช้สหกรณ์เป็นผู้นำ

อาบ นคะจัด (2549: 215 - 216) นักสหกรณ์แห่งชาติสาขาวิชาการสหกรณ์ปี 2543 ได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลและสหกรณ์การเกษตร ดังนี้

1) รัฐบาลควรใช้สหกรณ์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบท เช่น จัดให้มีสหกรณ์การเกษตรระดับตำบลให้ทั่ว เพื่อปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 84 และ 85 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ว่ารัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อการวางแผนการเกษตรและการรักษาประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร และรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ตามลำดับ สนับสนุนการศึกษาและการวิจัยการสหกรณ์ทุกประเภทอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนที่รวมกันเป็นสหกรณ์ มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นได้ในระดับชุมชนที่เจริญแล้ว

2) การส่งเสริมสหกรณ์ ต้องกำหนดนโยบายให้ข้าราชการในสังกัดระดับภาคและระดับจังหวัดบริหารงานส่งเสริมสหกรณ์ มีสถิติข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกสหกรณ์ประกอบการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีข้อมูลที่ดิน แรงงาน ทุนและการจัดการรายได้ รายจ่าย พืชและสัตว์ที่ปลูกที่เลี้ยงเป็นรายตัวสมาชิก รายสหกรณ์ และรายได้ต่อคนตามข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแต่ละปีเพื่อเป็นเกณฑ์เทียบเคียงกับการประเมินรายได้รายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์

3) สหกรณ์ภาคเกษตร จะต้องต้องมีข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกเกี่ยวกับที่ดิน แรงงาน ทุน และการจัดการ รายได้ รายจ่าย พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง และอาชีพเสริมของแต่ละครัวเรือน เกษตรกรสมาชิก แนะนำให้สมาชิกไม่แบ่งแยกที่ดินเกษตรทำนาให้แก่ลูกหลานควรให้ใช้ที่ดินร่วมกันแล้วแบ่งรายได้ตามสัดส่วนที่ยุติธรรม และใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดหรือรายได้ประชาชาติสาขาจังหวัดเป็นข้อมูลรายได้ต่อคนต่อปีของจังหวัด การสำรวจรายได้รายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์ภาคเกษตรจะได้ข้อมูลนี้แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์มีรายได้ต่ำกว่าหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งจังหวัดดังกล่าวเพียงใดหรือไม่ เพื่อวางแผนเพิ่มรายได้ของมวลสมาชิก

อยู่ สมานมิตร (2549: 217-218) นักสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ สาขาบริหารและส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ปี 2543 ได้ให้แนวทางการบริหารและส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ ดังนี้

1) การสร้างศรัทธา คือ ให้สมาชิกยอมรับ โดยให้เข้าใจว่าเขาเป็นเจ้าของธุรกิจ และเป็นคนทำธุรกิจการบริหารสมาชิกให้มีความร่วมมือ การให้การศึกษอบรมเพื่อให้เข้าใจถึงอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ มีมาตรฐานในการตรวจสอบ และสร้างความเป็นธรรม คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโปร่งใส ตรวจสอบได้

2) การสร้างแรงจูงใจ สหกรณ์ต้องดำเนินการมีกำไร มีเงินปันผลเล็กน้อย มีการบริการที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นกันเอง ถ้อยคตสมาชิกคือพระเจ้า มีบริการขนส่งถึงบ้าน บริการทำสัญญาร่วมกลุ่มกัน จัดหาสินค้าดีมีคุณภาพตรงกับความต้องการของสมาชิก รับซื้อผลผลิตในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด จัดทำโครงการพิเศษ เช่น โครงการข้าวฝากรอราคา ข้าวฝากรอราคา ออมทรัพย์ข้าวเปลือก บริการรับซื้อผลผลิตตลาดกลาง โครงการออมทรัพย์กระบอกไม้ไผ่

3) สนับสนุนด้านธุรกิจเงินทุน มีบริการที่หลากหลายครบวงจร เริ่มตั้งแต่ส่งเสริมอาชีพ ให้กู้ยืมเป็นวัสดุการเกษตรตามแผนการผลิต ให้กู้ยืมเมล็ดพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยปลอดดอกเบี้ย จัดหาแหล่งเงินทุนที่ปลอดดอกเบี้ย เช่น ปุ๋ยไม่มีดอกเบี้ย ช่วยเหลือสมาชิกในการขอยกประมาณจากรัฐบาล ลดอัตราดอกเบี้ย เพื่อลดต้นทุนการผลิต

4) ดูแลด้านการผลิต การตลาด เพื่อให้มีรายได้ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต มีสินค้าหลากหลาย จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว เพิ่มผลผลิตต่อไร่ จัดหาตลาดเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย

5) ดูแลด้านสวัสดิการ มีบริการตรวจเยี่ยมบ้าน มีทุนการศึกษาบุตรสมาชิก มีสวัสดิการช่วยเหลือคำปรึกษาพยาบาลให้สมาชิกและคู่สมรส มีสวัสดิการเมื่อสมาชิกประสบภัยธรรมชาติ โครงการสงเคราะห์ศพสมาชิกและคู่สมรสสมาชิก

นรินทร์พร จุลมนต์ (254 : 138 - 149) ได้สรุปบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแบ่งได้ 3 ด้าน คือการพัฒนาด้านการตลาด เช่น การทำให้กลไกตลาดเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบสร้างผลประโยชน์แก่เจ้าของผลิตผลมากขึ้นสร้างอำนาจต่อรอง ลดค่าใช้จ่ายทางการตลาด การพัฒนาด้านรายได้ เช่น สมาชิกขายผลิตผลในราคายุติธรรม มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดภาระหนี้สินให้แก่สมาชิก การพัฒนาด้านการผลิต เช่น การผลิตพืชผลตามความต้องการของตลาด ช่วยให้มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดค่าใช้จ่ายด้านการผลิต มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ สหกรณ์ช่วยรักษาเสถียรภาพและตรึงราคาสินค้า การให้บริการแก่สมาชิกเป็นการรักษาระดับราคาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ขณะเดียวกันช่วยยกระดับราคาผลผลิตของสมาชิกให้สูงขึ้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสมาชิก หากสหกรณ์ดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกได้ ช่วยประหยัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลส่วนหนึ่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สหกรณ์สามารถจัดจ้างได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพารัฐบาล เมื่อมี

ความเข้มแข็งรัฐบาลก็ไม่ต้องจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือ ดังเช่นสหกรณ์ในประเทศที่พัฒนาแล้ว สหกรณ์ยังสามารถบริจาคเงินส่วนหนึ่งเพื่อช่วยเหลือสังคมได้อีกด้วย เมื่อสมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลต่อชุมชนและประเทศชาติ สภาพปัญหาต่าง ๆ เช่น ผลผลิตต่ำ การประกอบอาชีพมีอยู่อย่างจำกัด มีโอกาสเลือกอาชีพได้น้อย สภาพบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยคับแคบไม่มีอนามัย โอกาสในเรื่องการอนามัยและการสาธารณสุข ขาดแคลนด้านสินเชื่อ การเกษตร การตลาด เกษตรและอุตสาหกรรม ขาดความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นแก่การครองชีพ ขาดโอกาสด้านการศึกษาและเรียนต่อในระดับสูงขึ้น การกระทำความผิดและเป็นภัยต่อสังคม และความเสมอภาค เป็นธรรมดาบริการสาธาณูปโภคและสาธาณูปการในชุมชนเมืองและชนบท ซึ่งไม่เท่าเทียมกันและไม่เพียงพอ จะได้รับการบรรเทาให้ปัญหาต่าง ๆ จางหายไปที่สุด

2) การพัฒนาสังคม การดำเนินงานมีจุดมุ่งหมายในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาสภาพความต้องการพื้นฐานของตนเอง ครอบครัว และชุมชน มีความโอบอ้อมอารี เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความสงบในสังคม โดยส่วนรวม การให้การศึกษาแก่สมาชิกทำให้มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี รู้จักการจัดการด้านการเงิน ไม่ฟุ่มเฟือย มีความสามัคคี รักสุขภาพแวดล้อม สร้างระเบียบวินัยในการปฏิบัติตน มีความเข้าใจและเอาใจใส่ในการทำงานร่วมกัน ช่วยกระจายผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม โดยสมาชิกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและควบคุมกิจการ แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ไปสู่สมาชิกอย่างเสมอภาค

3) การพัฒนาการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่เป็นรูปแบบเดียวกันกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ในลักษณะการปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชนและเป็นของประชาชน เปรียบเทียบกับการดำเนินธุรกิจโดยสมาชิก เพื่อสมาชิกและเป็นของสมาชิก มีการเลือกตั้งโดยเสรี มีสิทธิในการคัดเลือก ได้เสียง การแสดงความคิดเห็นโดยเสรี การปกครองภายใต้กฎหมาย การตัดสินใจปัญหาโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ก็ให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อย มีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บท ซึ่งใกล้เคียงกับหลักการสหกรณ์ อำนาจสูงสุดในการบริหารงานสหกรณ์ได้มาจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก สมาชิกจะเลือกสมาชิกด้วยตนเองเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการบริหารงานสหกรณ์สมาชิกทุกคนมีสิทธิออกเสียงเท่าเทียมกัน หนึ่งคนออกเสียงได้หนึ่งเสียงไม่ว่าถือหุ้นจำนวนมากน้อยเท่าใด ผู้จัดการสหกรณ์เป็นฝ่ายปฏิบัติงานสหกรณ์ ผู้จัดการได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก ปฏิบัติตามแนวนโยบายและแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก การบริหารงาน

สหกรณ์เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก ให้บริการแก่สมาชิกและโดยสมาชิก เน้นความเสมอภาคและเป็นธรรม เสริมสร้างความสมดุลในสังคม ให้สมาชิกมีระเบียบวินัยในการปกครองตนเองตามหลักประชาธิปไตย

ซูเมธ หล้าคารา และคณะ (2543: 28 - 29) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสหกรณ์ โดยในระยะแรกของขบวนการสหกรณ์ซึ่งเกิดขึ้นในยุโรป การพัฒนาของสหกรณ์พึ่งตนเองโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ รัฐไม่ได้เข้าไปแทรกแซงสหกรณ์แต่ระยะหลังมาเปลี่ยนไป เพราะนักสหกรณ์เริ่มคิดว่าสหกรณ์จะเติบโตได้จำเป็นต้องแสวงหาความสนับสนุนจากรัฐ ซึ่งเป็นความคิดที่เกิดขึ้นกับทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ยิ่งประเทศกำลังพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสหกรณ์ยังมีมากจนไม่แน่ใจว่าบทบาทของรัฐที่มีต่อสหกรณ์นั้นเกินขอบเขตหรือไม่

สุวรรณ ฐวโชติ (2549 อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์ 2550: 32) กล่าวว่า หากเราพิจารณากันตามหลักการและทฤษฎีสหกรณ์นั้นเป็นองค์กรประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participative Democratic) ที่สมาชิกทุกคนมีสิทธิหรืออำนาจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเท่าเทียมกัน ตามหลัก“หนึ่งคนหนึ่งเสียง” แต่เนื่องจากข้อจำกัดของสหกรณ์ ในการดำเนินธุรกิจที่ต้องอาศัยความรวดเร็วในการตัดสินใจบริหารกิจการ ทำให้สมาชิกต้องส่งมอบอำนาจของตนให้กับตัวแทนเข้าไปบริหารงานแทนในรูปของคณะกรรมการดำเนินการหากสมาชิกสหกรณ์ใดที่ให้อำนาจกับตัวแทนไปแบบให้แล้วให้เลย โดยไม่มีการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของพวกเขา ประชาธิปไตยที่มีในสหกรณ์ก็จะกลายเป็นประชาธิปไตยที่อำนาจเบ็ดเสร็จอยู่ในมือของคณะกรรมการดำเนินการ หากสหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการที่มีความซื่อสัตย์สุจริตก็รอดตัวไป แต่หากอำนาจการตัดสินใจอยู่ในมือของผู้ที่จะคดโกงสหกรณ์ อย่างนี้โอกาสที่จะเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในสหกรณ์ก็เป็นไปได้สูง

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2545: อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์ 2550: 33) สรุปว่า การศึกษาวิจัยงานสหกรณ์ แนวคิดในการพัฒนาสหกรณ์ของเรายังคงอยู่ในกรอบแนวความคิดที่ “สหกรณ์ต้องพึ่งพารัฐ” อยู่เสมอมา มีผลงานวิจัยจำนวนมากที่มีข้อเสนอให้สหกรณ์พึ่งพาตนเอง ทั้งนี้สาเหตุสำคัญอาจมาจากการศึกษาวิจัยด้านการสหกรณ์ที่ผ่านมามีถูกจำกัดอยู่ในแวดวงของนักสหกรณ์ก็เป็นได้ จึงทำให้มีแนวคิดที่อยู่ในมุมมอง ซึ่งหากนักสหกรณ์ได้ก้าวล่วงออกไปสู่นอกขบวนการสหกรณ์บ้างเราอาจจะพบว่า กระแสความคิดเห็นของคนในสังคมปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยทีเดียวที่ไม่เห็นด้วยว่าสหกรณ์จะเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนได้ความคิดเห็นที่แตกต่างก็คือ สหกรณ์ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินงานไปตามนโยบายของรัฐโดยมิได้เกิดจากความต้องการของสมาชิกอย่างแท้จริง จึงจะเห็นได้ว่า ปัจจุบัน

ยังมีกลุ่มองค์กรประชาชนอีกจำนวนมากที่จัดตั้งและดำเนินการอยู่ในชุมชนต่าง ๆ โดยมีแนวคิดพื้นฐานเช่นเดียวกับสหกรณ์คือ การยึดหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (self-help and mutual help) และการร่วมมือกัน (Cooperation) แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมายเท่านั้น

นรินทร์พร จุลมนต์ (2542: 163 - 164) กล่าวถึงบทบาทของรัฐกับการพัฒนาสหกรณ์ในประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ ขบวนการสหกรณ์เกิดจากภาครัฐเข้าไปดำเนินการจัดตั้ง ซึ่งมีขึ้นจากความต้องการของประชาชน ขบวนการสหกรณ์จึงไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการช่วยเหลือมาโดยตลอด เมื่อประเทศได้พัฒนาด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ของประชาชน สหกรณ์ก็อาจสามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น บทบาทภาครัฐในการควบคุม แนะนำช่วยเหลือสหกรณ์ควรจะลดบทบาทลง เพื่อให้สมาชิกมีบทบาทในการพัฒนาสหกรณ์มากขึ้น เมื่อประเทศมีการพัฒนาเต็มที่แล้ว สหกรณ์ก็ควรมีอิสระในการดำเนินงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่ รัฐจึงมุ่งดำเนินการสร้างยุทธศาสตร์ด้านการแข่งขันของสหกรณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการแข่งขันของระบบสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจรูปอื่น ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยหลักและวิธีการสหกรณ์เป็นการรวมกลุ่มชุมชนในลักษณะการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พัฒนาจิตใจ สังคม เศรษฐกิจและการเมือง และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกร

พวงเงิน ชนะภูมิ วัลลภ ลำพาย และสมชาย คะนิงบุตร (2540: 6 – 8) กล่าวว่า การพัฒนาสหกรณ์ในประเทศไทย รัฐบาลจะมีบทบาทในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือมาตลอด เป็นการจัดตั้งสหกรณ์ที่ริเริ่มจากรัฐบาล โดยที่เป็นการพัฒนารูปแบบจาก “บนลงล่าง” ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สหกรณ์เป็นองค์กรที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการช่วยเหลือตนเองเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก ดำเนินธุรกิจซึ่งสมาชิกเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนาสหกรณ์ คือ การมุ่งพัฒนาให้สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเป็นอิสระพึ่งตนเองมีความเป็นประชาธิปไตย สามารถบริหารจัดการองค์กรได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพให้ยืนหยัดอยู่ในระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550: 36 - 37) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตร มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก และมีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาชนบทในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการเงินของชุมชน เป็นองค์กรทางธุรกิจบริหารจัดการ และดำเนินธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก ทำให้สมาชิกในชุมชนมี

โอกาสในการประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพของตนเอง โดยสมาชิกเป็นเจ้าของกิจการ และเป็นลูกค้าของสหกรณ์ (Co-owner and Co-customer) ซึ่งทำหน้าที่คอยตรวจสอบการดำเนินงานได้ในทุกขั้นตอนและกำหนดให้ผู้บริหารงานสหกรณ์ต้องชี้แจงผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาให้กับสมาชิกผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและลูกค้า ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานสมาชิกทุกคนมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งตามส่วนธุรกิจที่ทำไว้กับสหกรณ์

2) ด้านสังคม สหกรณ์เป็นสถาบันทางสังคม และสถาบันทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ทั้งเรื่องการสหกรณ์ ความรู้ในวิชาการด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณสุขประโยชน์แก่สมาชิก เพราะผลประโยชน์จากการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องจัดสรรไว้เป็นทุนสำรอง และเงินทุนอื่นส่วนหนึ่งซึ่งจะไม่นำมาแบ่งปันกันแต่กันไว้ใช้เพื่อส่วนรวมและการขยายกิจการสำหรับบริการสมาชิกช่วยเหลือสมาชิกและชุมชนที่มีความเดือดร้อน

3) ด้านการเมืองการปกครอง สหกรณ์เป็นสถาบันหรือองค์กรที่มีการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้น มีสิทธิหน้าที่ในการตรวจสอบสหกรณ์ภายในกรอบของกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์อย่างเสมอภาคกัน หนึ่งคนหนึ่งเสียง (One man one vote) โดยได้ปฏิบัติจริงเห็นเป็นรูปธรรม เช่น การเลือกตั้งตัวแทนของสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถ มีความเสียสละเข้าไปเป็นผู้บริหารหรือคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ในการบริหารกิจการสหกรณ์ และเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกโดยรวมอย่างเป็นธรรม

จากแนวคิดของนักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ สรุปได้ว่า สหกรณ์มีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในการดำเนินชีวิตของครัวเรือน เพิ่มความมั่นคงทางการเงินผ่านการออมเงิน และเป็นแหล่งเงินทุนของคนในชุมชน ยกย่องคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์และคนในชุมชน

2) ด้านสังคม สหกรณ์เป็นองค์กรทางสังคม และองค์กรทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนในวิชาการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณสุขประโยชน์แก่สมาชิกและชุมชน

3) ด้านการเมืองการปกครอง สหกรณ์เป็นองค์กรบนวิถีทางประชาธิปไตย

สมาชิกทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่ม กำหนดทิศทาง ข้อกำหนดต่างๆ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกัน โดยเสียงส่วนใหญ่และคำนึงถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเสียงส่วนน้อย เพื่อหาทางออกหรือแนวทางการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติวิธีและอยู่บนความถูกต้อง

4. บริบทของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงบริบทของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ดังนี้

4.1 รายงานกิจการประจำปี ณ ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556

รายงานการประชุมใหญ่สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556 12-16)

อธิบายว่า สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2517 เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2517 เป็นต้นมา จนถึงปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2556 ปรากฏว่ากิจการและฐานะทางการเงินเมื่อสิ้นปีบัญชี มีดังนี้

4.1.1 จำนวนสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด มีสมาชิกต้นปียกมา จำนวน 1,710 คน เข้าใหม่ระหว่างปี จำนวน 13 คน ลาออกระหว่างปี จำนวน 45 คน ทำให้มีสมาชิกคงเหลือเมื่อสิ้นปี จำนวน 1,678 คน โดยสหกรณ์ได้แบ่งกลุ่มสมาชิกออกเป็น 29 กลุ่มในท้องที่ 14 ตำบล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

กลุ่มที่	ตำบล	สมาชิกคงเหลือ
1	ลำพะยา	144
2	ลำใหม่	89
3	ตันพิบูล	46
4	พร่อน	64
5	ตาสา	28
6	ยูโป	59
7	ตาเซะ	45
8	หน้าถ้ำ	82
9	ท่าสาป	70

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

กลุ่มที่	ตำบล	สมาชิกคงเหลือ
10	สะเตงนอก	30
11	บุคีนอก	55
12	ห้วยกระทิง	15
13	บาตัน	88
14	สะเตง	163
15	ทุ่งยามู	98
16	บาเตะ	53
17	บู้	47
18	สี่คิง	43
19	บุคีนอ	26
20	คล้า	85
21	คลองทราย	40
22	จาหนัน	53
23	ปายอ	23
24	สะอะะ	10
25	ปาโจ	19
26	ทุ่งยอ	57
27	ตาโละ	88
28	ปรามะ	34
29	พงบูโพะ	24
รวม		1,678

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 12)

4.1.2 เงินรับฝากและหุ้น สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด มีเงินรับฝากจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ และเงินฝาก ออมทรัพย์ สัจจะ มียอดเงินฝากคงเหลือรวมทั้งสิ้น จำนวน 134,170,170.36 บาท และมีทุนเรือนหุ้นจำนวน 30,461,460.00 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 เงินรับฝากและหุ้นระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 (หน่วย : บาท)

รายการ	ยกมาต้นปี	ฝากระหว่างปี	ถอนระหว่างปี	คงเหลือสิ้นปี
เงินฝากออมทรัพย์	51,600,735.56	40,091,599.93	31,886,142.54	59,806,192.95
เงินฝากออมทรัพย์ พิเศษ	46,672,972.42	12,648,083.66	12,665,966.67	46,655,089.41
เงินฝากออมทรัพย์ สัจจะ	26,501,563.97	15,536,979.72	14,329,655.69	27,708,888.00
รวม	124,775,271.95	68,276,663.31	58,881,764.90	134,170,170.36
ทุนเรือนหุ้น	29,624,410.00	1,902,240.00	1,065,190.00	30,461,460.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 13)

4.1.3 เงินกู้ยืม สหกรณ์มีเงินกู้ยืม จำนวน 1 รายการ โดยมียอดยกมาต้นปี จำนวน 1 รายการ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขายะลา จำนวน 13,236,377.25 บาท และกู้เพิ่มระหว่างปี จำนวน 9,056,000.00 บาท มีการชำระระหว่างปี จำนวน 22,292,377.25 บาท ส่งผลให้ สิ้นปีบัญชี ณ วันที่ 31 มีนาคม 2556 สหกรณ์ไม่มี ยอดเงินกู้ยืมคงเหลือ (สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด : 2556:13)

4.1.4 การให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์อธิบายว่า มีการให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก 2 ประเภท ได้แก่ เงินกู้ระยะสั้น และเงินกู้ระยะปานกลาง (สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด : 2556.13-14) ดังนี้

- 1) **เงินกู้ระยะสั้น** มีระยะเวลาไม่เกิน 18 เดือน สหกรณ์ให้เงินกู้ระยะสั้นแก่สมาชิกในระหว่างปี จำแนกตามความมุ่งหมายแห่งเงินกู้ โดยระหว่างปีไม่มีสมาชิกกู้เงินระยะสั้น
- 2) **เงินกู้ระยะปานกลาง** มีระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี สหกรณ์ให้เงินกู้ระยะปานกลาง ระหว่างปี จำนวน 324 สัญญา เป็นเงิน 53,212,880.00 บาท (เฉลี่ยสัญญา กู้ละ 164,237.00 บาท) จำแนกตามความมุ่งหมายแห่งเงินกู้ ดังรายละเอียดในตาราง ที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 เงินกู้ระยะปานกลางระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556

ความมุ่งหมายแห่งเงินกู้	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1.ซื้อที่ดินนา	110,000.00	0.21
2.ซื้อที่ดินสวนยาง	28,764,000.00	54.06
3.ต่อเติม ซ่อมแซม และสร้างบ้าน	11,564,780.00	21.73
4.ซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร	0.00	0.00
5.ซื้อที่ดินสร้างบ้าน	1,825,000.00	3.43
6.ซื้อรถกระบะใช้ในการเกษตร	4,406,500.00	8.28
7.ซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อการเกษตร	135,000.00	0.25
8.ไถ่ถอนที่ดินสวนยางพารา ที่นา	2,852,200.00	5.36
9.ซื้อที่ดินสวนผลไม้	417,000.00	0.78
10.ลงทุนปรับปรุงที่ดินนา สวน	3,138,400.00	5.90
รวม	53,212,880.00	100.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 13-14)

4.1.5 การชำระคืนเงินกู้ของสมาชิก

สหกรณ์ได้รับชำระคืนเงินกู้ระหว่างปี จำนวน 40,134,937.60 บาท คือ เงินกู้ระยะสั้น จำนวน 35,353.00 บาท และเงินกู้ระยะปานกลาง จำนวน 40,099,584.60 บาท ทำให้สหกรณ์มีเงินกู้คงเหลือยกมาสิ้นปี ณ วันที่ 31 มีนาคม 2556 ทั้งสิ้นจำนวน 123,240,336.40 บาท คือ เงินกู้ระยะสั้น 200,070.35 บาท และเงินกู้ระยะปานกลาง จำนวน 123,040,265.65 บาท

สหกรณ์มีดอกเบียค้างต้นปียกมา จำนวน 7,217,747.00 บาท และมีดอกเบีย ฟุ้งชำระจากสมาชิกระหว่างปี จำนวน 11,076,757.43 บาท รวม 18,294,504.43 บาท แต่ สหกรณ์ได้รับชำระระหว่างปีรวมจำนวน 10,521,032.50 บาท ทำให้เมื่อสิ้นปี 31 มีนาคม 2556 สหกรณ์มีดอกเบียค้างรับทั้งสิ้นจำนวน 7,773,471.93 บาท (สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556.14)

4.1.6 การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่าย

เมื่อสิ้นปี 31 มีนาคม 2556 มีรายละเอียดดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคระหว่างปีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2556

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	299,790.00
ขายปุ๋ย	1,260,725.00
ขายข้าวสาร	2,259,135.00
ขายเครื่องจักรกลการเกษตรและอุปกรณ์	332,200.00
ขายเคมีการเกษตร	22,150.00
ขายสินค้าทั่วไป	821,421.00
รวม	4,995,601.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 14)

4.1.7 การจัดสวัสดิการสมาชิก สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการ ระหว่างปีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 จำนวน 115,000.00 บาท คือ มีสมาชิกยืมเงินกองทุนรักษาพยาบาล จำนวน 10 ราย จำนวนเงิน 30,000.00 บาท และมีการช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต จำนวน 12 ราย จำนวนเงิน 85,000.00 บาท

4.1.8 รายได้และรายจ่าย ระหว่างปีสหกรณ์ มีรายได้รวมทั้งสิ้น จำนวน 19,102,392.97 บาท มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น จำนวน 12,758,062.37 บาท สิ้นปี 31 มีนาคม 2556 สหกรณ์มีกำไรสุทธิ จำนวน 6,344,330.60 บาท

ตารางที่ 2.6 รายได้และรายจ่ายระหว่างปีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556

รายได้	
ดอกเบี้ยเงินให้กู้	11,076,757.43
ขายสินค้า	4,995,601.00
รายได้เฉพาะธุรกิจ	1,010,154.69
รายได้อื่นๆ	2,019,879.85
รวม	19,102,392.97
รายจ่าย	
ต้นทุนการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้	299,676.60
ต้นทุนขาย	4,800,643.12
ต้นทุนการรวบรวมยางพารา	0.00
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	406,377.33
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	7,251,365.32
รวม	12,758,062.37
กำไรสุทธิ	6,344,330.60

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 15)

4.1.9 คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์ จำนวน 12 คน และฝ่ายจัดการ จำนวน 9 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.7 - 2.8

ตารางที่ 2.7 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ชุดที่ 39 ปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556

ลำดับที่	รายชื่อ	กลุ่มที่	ตำบล	ตำแหน่ง
1	นายชูชาติ คงคีน	20	ตาเซะ	ประธานกรรมการ
2	นายพงศ์เดช ขุนหมวก	14	สะเตง	รองประธานกรรมการ
3	นางนาคยา ทองงาม	1	ลำพะยา	เลขานุการ
4	นางศศิธร ขุนภักดี	15	ยูโป	เหรัญญิก
5	นายแยม คงพัน	1	ลำพะยา	กรรมการ
6	นายมุฮัมหมัดซาลี คูโบะยาเซ็ง	28	ปรามะ	กรรมการ
7	นางอรุณี สุพงษ์	6	ยูโป	กรรมการ
8	นางอาภาพรรณ แยมทอง	26	ทุ่งยอ	กรรมการ
9	นางสาวนงลักษณ์ คำสุรินทร์	18	ลำใหม่	กรรมการ
10	นายอนันต์ คงคีน	20	ตาเซะ	กรรมการ
11	นายสะมะแอ สมอรี	4	พร่อน	กรรมการ
12	นางเตือนใจ พรรณศรีโรจน์	15	ยูโป	กรรมการ

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 15)

ตารางที่ 2.8 ฝ่ายจัดการสหกรณ์ ปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
1	นายปราโมทย์ ขุนหมวก	ผู้จัดการ
2	นายอแว ยามา	หัวหน้าฝ่ายสินเชื่อ
3	นางสาวรัชฎา สุวรรณแสง	หัวหน้าฝ่ายบัญชี
4	นายหัสติน สุดี	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
5	นายรุสลัน มะซัม	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
6	นายวิรัตน์ ขุนหมวก	เจ้าหน้าที่การตลาด
7	นางสาวชนิตา วัฒนกุล	เจ้าหน้าที่การเงิน
8	นางกมลพรรณ เต๋นนภาพงส์	เจ้าหน้าที่ธุรการ
9	นายประเสริฐ จันท์บาลใจ	นักการ

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 16)

4.2 รายงานผู้ตรวจสอบกิจการประจำปี สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556

รายงานการประชุมใหญ่สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556.16) อธิบายว่า ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ครั้งที่ 39 เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2555 ได้แต่งตั้งนายมนตรี วิรัชตั้งสกุล เป็นผู้ตรวจสอบกิจการ ในปีบัญชี ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2555 - วันที่ 31 มีนาคม 2556 และได้เข้าตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- 1) ด้านการเงิน สหกรณ์จัดทำเอกสารการรับเงิน จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินสด เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ที่กำหนดไว้ และจัดทำรายงานการรับเงิน-จ่ายเงินประจำเดือน เสนอที่ประชุมคณะกรรมการทราบทุกเดือน
- 2) ด้านบัญชี สหกรณ์ได้บันทึกรายการลงบัญชีทุกวัน และถูกต้องตามหลักการบัญชีของสหกรณ์และจัดทำงบทดลองรายเดือนส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
- 3) ด้านการจัดการ สหกรณ์ได้แบ่งหน้าที่การทำงาน เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ มีการควบคุมภายในและมีสวัสดิการให้เจ้าหน้าที่ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ
- 4) ด้านสวัสดิการ สหกรณ์ได้จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างเหมาะสม

4.3 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

รายงานการประชุมใหญ่สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556.33) อธิบายว่า การดำเนินงานของสหกรณ์ประจำปี สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556 สหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปี จำนวน 6,344,330.60 บาท และคณะกรรมการดำเนินการ ชุดที่ 39 ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2556 ได้เสนอแนะการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณา ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 การจัดสรรกำไรสุทธิ สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556

การจัดสรร(ตามข้อบังคับสหกรณ์ ข้อ 29)	เป็นเงิน (บาท)	ร้อยละของกำไรสุทธิ
1.ทุนสำรองไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ	857,377.72	13.51
2.ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ ร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ แต่ไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์ แห่งชาติกำหนด	10,000.00	0.16
3.เงินปันผลตามหุ้น ร้อยละ 8 ของหุ้นที่ชำระแล้ว	2,383,862.95	37.58
4.เป็นเงินเฉลี่ยคืน ตามส่วนธุรกิจเครดิต ที่สมาชิก ชำระดอกเบี้ย ร้อยละ 5	368,089.93	5.80
5.เป็นทุนสะสมเพื่อพัฒนากิจการสหกรณ์	600,000.00	9.45
6.เป็นทุนศึกษา อบรม	500,000.00	7.88
7.เป็นทุนและการดำเนินธุรกิจด้านสวัสดิการสังคม	300,000.00	4.73
8.เป็นทุนเพื่อประกันชีวิตสมาชิก	300,000.00	4.73
9.เป็นทุนหมุนเวียนเพื่อรักษาพยาบาลสมาชิก	250,000.00	3.94
10.เป็นเงินกองทุนสงเคราะห์เจ้าหน้าที่สหกรณ์	250,000.00	3.94
11.เป็นทุนสาธารณประโยชน์	250,000.00	3.94
12.เป็นเงินโบนัสคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่	275,000.00	4.34
รวม	6,344,330.60	100.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 33)

4.4 การกำหนดวงเงินกู้ยืม หรือค้ำประกันประจำปี สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557
สหกรณ์มีการกำหนดวงเงินกู้ยืมหรือค้ำประกันประจำปี ในวงเงินไม่เกิน 50,000,000 บาท
(สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา.2556)

4.5 แผนการดำเนินงานประจำปี สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557 รายงานการ
ประชุมใหญ่สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556: 17) อธิบายว่า คณะกรรมการดำเนินการ
ชุดที่ 39 ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2556 ได้พิจารณาอนุมัติ ดังนี้

4.5.1 ธุรกิจสินเชื่อ

- 1) ให้เงินกู้ระยะสั้นกับสมาชิก จำนวน 2,000,000 บาท และให้เงินกู้ระยะปานกลาง จำนวน 38,000,000 บาท รวมเป็นเงิน 40,000,000 บาท
- 2) รับชำระหนี้จากสมาชิก จำนวน 40,259,000.00 บาท
- 3) รับชำระดอกเบี้ยจากสมาชิก
 - (3.1) ดอกเบี้ยพึงชำระ จำนวน 9,390,000.00 บาท
 - (3.2) ดอกเบี้ยค้างชำระ จำนวน 4,964,000.00 บาท
- 4) เบิกเงินกู้ธนาคาร จำนวน 40,000,000.00 บาท
- 5) ส่งชำระหนี้ต่อธนาคาร จำนวน 24,000,000.00 บาท
- 6) ชำระดอกเบี้ยต่อธนาคาร จำนวน 548,000.00 บาท

4.5.2 ธุรกิจซื้อ

สหกรณ์จะดำเนินธุรกิจซื้อ โดยจัดหาสิ่งของอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิก จำนวน 5,400,000 บาท ดังนี้

- 1) ปุ๋ย จำนวน 1,900,000.00 บาท
- 2) ข้าวสาร จำนวน 3,000,000.00 บาท
- 3) วัสดุการเกษตร จำนวน 500,000.00 บาท

4.5.3 ระดมทุนในหมู่สมาชิกสหกรณ์

- 1) สมาชิกถือหุ้นเพิ่ม 20,000 หุ้น เป็นเงิน 2,000,000.00 บาท
- 2) เงินรับฝากจากสมาชิก
 - (2.1) เงินฝากออมทรัพย์ เป็นเงิน 60,000,000.00 บาท
 - (2.2) เงินฝากออมทรัพย์สัจจะ เป็นเงิน 10,000,000.00 บาท
- 3) สหกรณ์จ่ายดอกเบี้ยให้แก่สมาชิกจากการรับฝาก ตาม ข้อ 2) ประมาณ 4,100,000 บาท

จากบริบทของสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด สรุปได้ว่า สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด มีบทบาทในการพัฒนาสมาชิกด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ คือ สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินจากสมาชิก ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เพื่อให้สมาชิกมีความมั่นคงทางการเงินจากการฝากเงินกับสหกรณ์ ซึ่งเป็นการระดมทุนของสหกรณ์อีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการลงทุนในหุ้นของสมาชิก เพื่อใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ อีกทั้งสหกรณ์ยังเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญในการประกอบอาชีพของสมาชิกจากธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์เอง โดยยึดหลักจุดมุ่งหมายแห่งการกู้เงินเป็นหลัก เช่น เพื่อ

ซื้อที่ดิน ทำนา และทำสวนยาง การต่อเติม ซ่อมแซม และสร้างบ้าน หรือเพื่อซื้อเครื่องจักรกล การเกษตร เป็นต้น และสหกรณ์ยังได้มีการจัดหาสินค้าวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภค ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตให้แก่สมาชิก เช่น ข้าวสาร ปุ๋ย เคมีการเกษตร สินค้าทั่วไปต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์มีการพัฒนารายได้ มีรายจ่ายที่ลดลง มีความมั่นคงทางการเงิน

2) ด้านสังคม คือ สหกรณ์มีการจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่สมาชิก มีการจัดสรรประโยชน์ต่างๆ ตามข้อบังคับของสหกรณ์ เช่น ทุนศึกษา อบรม ทุนเพื่อพัฒนากิจการของสหกรณ์ ทุนหมุนเวียนเพื่อรักษาพยาบาลสมาชิก ทุนสาธารณประโยชน์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมแก่สมาชิกและชุมชนของสมาชิก

3) ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย คือ สหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ ในการดำเนินงานของสหกรณ์ จะเห็นได้จากคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์มาจากสมาชิกในแต่ละกลุ่มของสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ไม่มีการกีดกันทาง เชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งสหกรณ์มีสมาชิกทั้งไทยพุทธและมุสลิม สหกรณ์มีการตรวจสอบการดำเนินงานจากผู้ตรวจสอบกิจการตามระเบียบข้อบังคับ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก ผลการวิจัยสรุปว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 – 6) ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีรายได้ระหว่าง 2,000 – 4,000 บาทต่อเดือน และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิก ระหว่าง 6 – 10 ปี บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาด้านการเมือง และด้านเศรษฐกิจ มีบทบาทอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาด้านสังคม มีบทบาทอยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสหกรณ์ภาคเกษตรในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ ผลผลิตของเกษตรกรมีราคาตกต่ำ สินค้าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมีราคาแพงต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และการประกอบอาชีพขาดทุนไม่มีเงินส่งชำระหนี้สหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินและดอกเบี้ยค้างนานจำนวนมาก ควรมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพ

การเกษตร จัดประชุมชี้แจงให้การศึกษาอบรมสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจระบบสหกรณ์ ความสำนึกเป็นเจ้าของและการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ด้านต่าง ๆ และจัดหาสินค้าที่มีคุณภาพและกำหนดราคาสินค้าให้ต่ำกว่าหรือเท่ากับท้องตลาด เพื่อลดต้นทุนการผลิตและค่าครองชีพของสมาชิก โดยมีข้อเสนอแนวทางพัฒนาสหกรณ์ภาคเกษตรในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ ส่งเสริมอาชีพของสมาชิกให้มีความมั่นคง เพิ่มผลผลิตมากขึ้น ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและสนับสนุนอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาให้สหกรณ์เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับระบบสหกรณ์ อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ สิทธิและหน้าที่แก่สมาชิกคณะกรรมการดำเนินการ

พนักงานเจ้าหน้าที่สหกรณ์และประชาชนทั่วไป และส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บุญมี จันทร์วงศ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง ระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประชาธิปไตย ผลการวิจัยสรุปว่า การพัฒนาประชาธิปไตยนั้น เป็นการพัฒนาทั้งในฐานะที่ประชาธิปไตยที่เป็นอุดมการณ์ ประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบการปกครอง และประชาธิปไตยที่เป็นวิถีชีวิต ระบบ สหกรณ์เป็นระบบที่มีหลักการ อุดมการณ์ แนวทาง และการปฏิบัติที่ให้สมาชิก (ประชาชน) ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแสวงหาแนวทางการดำเนินงานด้วยหลักเหตุผลเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการเรียนรู้ในที่มาของอำนาจในการบริหารองค์กรว่าเป็นของมวลสมาชิกต้องได้รับการยินยอมจากสมาชิกและผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อมวลสมาชิก จึงช่วยให้สมาชิกพัฒนาประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ ระบบสหกรณ์ยังเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิถีประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบการปกครองให้แก่สมาชิกสหกรณ์ตั้งแต่การให้สมาชิกได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ การยึดหลักมติเสียงส่วนใหญ่ในการประชุม การเปิดให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น แสดงเหตุผลในการบริหารงานของสหกรณ์ได้อย่างอิสระ การใช้ข้อบังคับสหกรณ์ที่สมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้นเป็นกรอบในการดำเนินการบริหารสหกรณ์ การกำหนดให้การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของแต่ละคน และการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ในทุกขั้นตอน ทำให้ระบบสหกรณ์เป็นกระบวนการเรียนรู้ เป็นโรงเรียน เป็นเครื่องมือส่งเสริมให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามแนวทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย จึงเชื่อว่าระบบสหกรณ์จะส่งเสริมให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของประชาธิปไตย สร้างความเชื่อในวิถีทางแห่งประชาธิปไตย สร้างอุดมการณ์ประชาธิปไตย ฝึกการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างดี

สมภพ ตติยากรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2545: 14 - 15) ทำวิจัย เรื่อง ประโยชน์ที่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรทั่วไปได้รับ พบว่า สมาชิกได้รับประโยชน์ทั้งหมดจากเงินปันผล ด้านสินเชื่อ ด้านการซื้อ ด้านการขาย การรับฝากเงิน และการจัดสรรอื่น ๆ คิดเฉลี่ยเป็นจำนวนเงิน 4,980 บาท/คน/ปี ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับมากที่สุดจากธุรกิจสินเชื่อ เป็นจำนวนเงิน 3,333 บาท/คน/ปี ด้านการซื้อ เป็นจำนวนเงิน 1,140 บาท/คน/ปี เงินปันผล เป็นจำนวนเงิน 403 บาท/คน/ปี ด้านการขายเป็นจำนวนเงิน 193 บาท/คน/ปี ด้านการรับฝากเงิน เป็นจำนวนเงิน 170 บาท/คน/ปี และด้านการจัดสรรอื่น ๆ เป็นจำนวนเงิน 234 บาท/คน/ปี

สุจินต์ กลิ่นจันทร์ (2549: บทคัดย่อ) เสนอผลงานวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาสหกรณ์การเกษตรในเขตเมือง : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด มีแนวโน้มว่าจะทำการเกษตรลดน้อยลง และสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสหกรณ์ในระดับมาก ในเรื่องปัญหาของสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์มีปัญหาเกี่ยวกับบุคคล การบริหารจัดการ การแข่งขันและปัญหาอันเนื่องมาจากนโยบายรัฐ การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสหกรณ์ซึ่งแบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า สหกรณ์มีปัจจัยทั้งที่เป็น โอกาส อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง และเมื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้กลยุทธ์ทั้งหมด 16 กลยุทธ์ ซึ่งพัฒนาไปเป็นแผนปฏิบัติงาน จำนวน 6 แผน คือ การพัฒนาบุคคล การพัฒนาธุรกิจ การพัฒนาระบบการให้บริการสมาชิก การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และขยายธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด ต่อไป

ศรินทร์พี ไทยถนงค์ (2549: บทคัดย่อ) เสนอผลงานวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคนมท่าม่วง จำกัด อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001 - 15,000 บาท ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่ในช่วง 5 - 6 ปี สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ทุกประเภทในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการใช้บริการของสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินการ และการให้บริการของสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ดังนั้นสหกรณ์ควรลดภาระหนี้และระดมเงินทุนจากสมาชิก ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินงานนอกจากนี้ควรเพิ่มระดับความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินธุรกิจ โดยทำความเข้าใจกับสมาชิกในเรื่องของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ เพิ่มปริมาณและความหลากหลายของสินค้าจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นทำการศึกษาวิจัย

เกี่ยวกับ ระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประชาธิปไตย ยุทธศาสตร์การพัฒนาสหกรณ์ ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของสหกรณ์ ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากสหกรณ์ ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ความคิดเห็นและความพึงพอใจของสมาชิก และแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ เป็นต้น โดยมีผลงานวิจัย พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของธุรกิจการให้เงินกู้/สินเชื่อมากกว่าธุรกิจทางการตลาด และกิจกรรมด้านอื่น ๆ ซึ่งสมาชิกได้รับประโยชน์มากที่สุดจากธุรกิจด้านสินเชื่อ และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เพราะสหกรณ์ภาคเกษตรเป็นแหล่งเงินกู้/สินเชื่อการเกษตรที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่น ๆ การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดของสหกรณ์ส่วนใหญ่มีจุดอ่อนอยู่มาก เนื่องจาก บุคลากรของสหกรณ์ เช่น ฝ่ายจัดการคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการด้านนี้ ขาดประสบการณ์ในการดำเนินการ มีเงินทุนดำเนินการจำกัด ไม่มีความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์ทางการผลิต และการแปรรูปผลผลิต อีกทั้งไม่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ผู้ศึกษามีรูปแบบและวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ณ ปีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม 2556 จำนวน 1,678 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร คำนวณจากประชากรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ เป็นการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากร ได้ กำหนดค่าระดับความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.10 ใช้สูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรที่ผู้ศึกษากำหนดจะสุ่ม

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่พอจะอนุโลมได้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{1,678}{1 + 1,678(0.10)^2} \\ &= 99.94 \text{ ตัวอย่าง ปัดเป็น } 100 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

ดังนั้นจะได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 100 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม(Questionnaire) จากงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการศึกษานี้ แบ่งเป็น 3 ตอน มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close – ended Question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Question) ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทสหกรณ์น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษารายละเอียด แนวคิด เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา จากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว เพื่อนำมาปรับปรุงใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการศึกษานำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.3 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา

2.2.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try – Out) กับ สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง

2.2.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อทำการศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (Convenience Sampling) ทำการเก็บข้อมูลโดยการรอที่สหกรณ์ เมื่อพบว่าสมาชิกมาติดต่อทำธุรกิจกับสหกรณ์จึงขอความร่วมมือขอสัมภาษณ์และช่วยตอบแบบสอบถาม โดยไม่ให้กลุ่มตัวอย่างซ้ำกันในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 ตัวอย่าง โดยทำหนังสือประสานกับประธานสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ขออนุญาตดำเนินการนำแบบสอบถามให้กับสมาชิกสหกรณ์ ที่มาติดต่อกับสหกรณ์ โดยให้กรอกแบบสอบถามและรวบรวมด้วยตนเอง จำนวน 50 ชุด และขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ดำเนินการให้ จำนวน 50 ชุด โดยเข้าไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามในภายหลัง ดำเนินการตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2557

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในแต่ละฉบับ แล้วบันทึกข้อมูลนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2541: 165) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์การแปลผลของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2541 : 75) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับน้อยที่สุด

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอแบบความเรียงจากมากไปหาน้อย

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิก กับบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด โดยนำเสนอในรูปของตารางไขว้ (Crosstabulation) และการทดสอบค่าไค – สแควร์ (Chi – Square Test) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด นำเสนอผลการศึกษา แยกออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์
2. บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของ
สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ
สังคมและการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม
และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

1. สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์

(n = 100)			
	สภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	61	61
	หญิง	39	39
อายุ	ต่ำกว่า 31 ปี	4	4
	31 - 35 ปี	13	13
	36 - 40 ปี	21	21
	41 - 45 ปี	15	15
	46 - 50 ปี	14	14
	51 - 55 ปี	18	18
	56 - 60 ปี	10	10
	61 ปีขึ้นไป	5	5
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.3)	16	16
	ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.6)	22	22
	มัธยมศึกษาตอนต้น	24	24
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	12	12
	อนุปริญญาตรี/ปวส. หรือ ปวท.	10	10
	ปริญญาตรี/เทียบเท่า	16	16

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n = 100)

สภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ทำนา	4	4
ทำไร่	7	7
ทำสวนยาง	39	39
เลี้ยงสัตว์	3	3
ประมง/สัตว์น้ำ	1	1
เกษตรผสมผสาน	32	32
อื่นๆ	14	14
รายได้ (บาทต่อเดือน)		
ต่ำกว่า 2,001	2	2
2,001 - 4,000	14	14
4,001 - 6,000	10	10
6,001 - 8,000	5	5
8,001 - 10,000	11	11
10,001 - 12,000	20	20
12,001 - 14,000	21	21
14,001 ขึ้นไป	17	17

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n = 100)

สภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก		
1 - 5 ปี	19	19
6 - 10 ปี	23	23
11 - 15 ปี	16	16
16 - 20 ปี	12	12
21 - 25 ปี	15	15
26 - 30 ปี	8	8
31 - 35 ปี	3	3
36 ปีขึ้นไป	4	4

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สถานภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ เป็นเพศชายมากกว่า เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 39

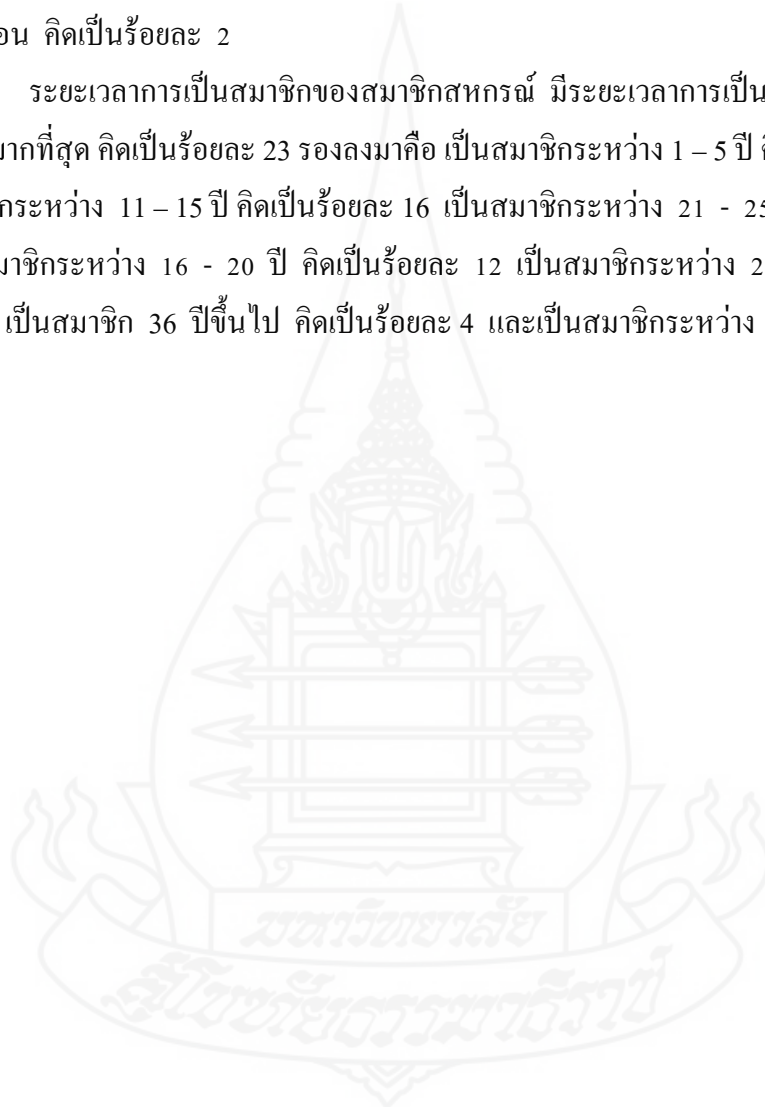
อายุของสมาชิกสหกรณ์อยู่ระหว่าง 36 – 40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21 รองลงมาคือ อายุ 51 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 18 อายุ 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 15 อายุ 46 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 14 อายุ 31 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 13 อายุ 56 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 อายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5 และอายุต่ำกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 4

ระดับการศึกษาของสมาชิกสหกรณ์ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาคือระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.6) คิดเป็นร้อยละ 22 ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.3) คิดเป็นร้อยละ 16 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 12 และระดับอนุปริญญาตรี/ปวส.หรือ ปวท. คิดเป็นร้อยละ 10

อาชีพของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ทำสวนยาง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาคือเกษตรกรแบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 32 อาชีพอื่นๆ (รับจ้างและค้าขาย จำนวน 5 คน และ พนักงานบริษัท จำนวน 4 คน) คิดเป็นร้อยละ 14 อาชีพทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 7 อาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 4 อาชีพเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 3 อาชีพทำประมง/สัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 1

สมาชิกสหกรณ์มีรายได้มากที่สุด คือ 12,001 – 14,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 21 รองลงมาคือ มีรายได้ 10,001 – 12,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20 รายได้ 14,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17 รายได้ 2,001 – 4,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 14 รายได้ 8,001 - 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11 รายได้ 4,001 - 6,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 10 รายได้ 6,001 – 8,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 5 และรายได้ต่ำกว่า 2,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 2

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิกสหกรณ์ มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกระหว่าง 6 – 10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาคือ เป็นสมาชิกระหว่าง 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 19 เป็นสมาชิกระหว่าง 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 16 เป็นสมาชิกระหว่าง 21 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 15 เป็นสมาชิกระหว่าง 16 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 12 เป็นสมาชิกระหว่าง 26 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 8 เป็นสมาชิก 36 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4 และเป็นสมาชิกระหว่าง 31 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 3

2. บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ตารางที่ 4.2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)			
การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก	\bar{x}	S.D.	ระดับบทบาท
รายได้			
1.สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก	4.62	0.546	มาก
2.สหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น	4.30	0.644	มาก
3.สหกรณ์ทำให้ท่านมีที่ดินทำกิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ	4.38	0.693	มาก
4.สหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก	3.08	1.143	ปานกลาง
รวม	4.10	0.756	มาก
รายจ่าย			
1.การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคของสหกรณ์มีราคาที่เหมาะสม สินค้ามีความจำเป็นและตรงตามความต้องการของสมาชิก	4.07	0.671	มาก
2.การให้บริการเงินกู้ของสหกรณ์ ทำให้สมาชิกลดรายจ่ายเรื่องอัตราดอกเบี้ย จากการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น	4.28	0.683	มาก
3.การเป็นสมาชิกสหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายจ่ายในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตลดลง	3.76	0.793	มาก
รวม	4.04	0.715	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

(n = 100)

การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก	\bar{x}	S.D.	ระดับบทบาท
การออม			
1. สหกรณ์มีการส่งเสริมและทำให้สมาชิกมีเงินฝากกับสหกรณ์ อย่างสม่ำเสมอ	4.08	0.677	มาก
2. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ เป็นแรงจูงใจสำคัญใน การฝากเงินของสมาชิก	3.84	0.707	มาก
3. สหกรณ์ทำให้สมาชิกเห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือ ออมเงิน	4.05	0.716	มาก
รวม	3.99	0.700	มาก
การลงทุน			
1. สหกรณ์สนับสนุนการลงทุนด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร ฯลฯ	4.25	0.730	มาก
2. สหกรณ์มีนโยบาย และการส่งเสริมการลงทุนที่สอดคล้อง กับความต้องการของสมาชิก	4.29	0.640	มาก
3. เมื่อสมาชิกต้องการจะลงทุนอะไรสมาชิกจะมาปรึกษา สหกรณ์อยู่เสมอและได้รับคำแนะนำที่น่าพอใจ	4.22	0.733	มาก
รวม	4.25	0.701	มาก
เฉลี่ยรวม	4.10	0.718	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เป็นบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการลงทุนของสมาชิก มากที่สุด ($\bar{x} = 4.25$) รองลงมาคือ บทบาทในการพัฒนาด้านรายได้ของสมาชิก ($\bar{x} = 4.10$) การพัฒนาด้านรายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์ให้ลดลง ($\bar{x} = 4.04$) และการส่งเสริมการออมของสมาชิก ($\bar{x} = 3.99$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

การพัฒนาสังคมของสมาชิก	\bar{x}	S.D.	ระดับบทบาท
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร			
1.สหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ	3.62	0.885	มาก
2.สหกรณ์ได้แจ้งบอกกล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ	3.79	0.856	มาก
3.สมาชิกสามารถเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้องและรวดเร็ว	3.79	0.820	มาก
รวม	3.73	0.853	มาก
การจัดสวัสดิการ			
1.สหกรณ์ให้การช่วยเหลือสมาชิกเวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ	3.99	0.870	มาก
2.สมาชิกได้รับประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม และเพื่อการสาธารณประโยชน์	3.97	0.758	มาก
3.สวัสดิการของสหกรณ์ปัจจุบันมีความเหมาะสมและเพียงพอแก่สมาชิก	3.91	0.818	มาก
รวม	3.96	0.815	มาก
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน			
1.สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ	4.19	0.813	มาก
2.สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความยากจน	4.08	0.692	มาก
3.สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	4.10	0.674	มาก
รวม	4.12	0.726	มาก
เฉลี่ยรวม	3.94	0.798	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เป็นบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน มากที่สุด ($\bar{x} = 4.12$) รองลงมาคือ การจัดสวัสดิการ ($\bar{x} = 3.96$) และการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.73$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร เมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก	\bar{x}	S.D.	ระดับบทบาท
ความเสมอภาค			
1.สหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิก ด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกันและมีความยุติธรรม	4.07	0.742	มาก
2.ในการประชุมของสหกรณ์มีการเปิดโอกาสให้สมาชิก ออกเสียงแสดงความคิดเห็นและมีการลงมติ(หนึ่งคนหนึ่ง เสียง)	4.17	0.697	มาก
3.สหกรณ์ได้เปิดโอกาสแก่สมาชิกในการแข่งขันเพื่อเป็น คณะกรรมการดำเนินการ และดำรงตำแหน่งอื่นๆ	4.17	0.779	มาก
รวม	4.14	0.739	มาก
สิทธิและเสรีภาพ			
1.สหกรณ์ได้แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบ เพื่อเข้าร่วม การประชุมใหญ่ หรือเข้าร่วมการประชุมกลุ่มทุกครั้ง เมื่อสหกรณ์ได้มีการจัดการประชุม	4.36	0.772	มาก
2.สมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการสมัครรับเลือกตั้งเป็น คณะกรรมการดำเนินการ หรือผู้แทนสมาชิกระดับกลุ่มสมาชิก	4.22	0.719	มาก
3.สมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงหรือแสดง ความคิดเห็นเพื่อลงมติอนุมัติหรือเห็นชอบเรื่องต่างๆ	4.29	0.729	มาก
4.สหกรณ์ให้โอกาสเกษตรกรสมัครเป็นสมาชิกและมีสิทธิเสรีภาพ ในการขอลาออกจากสหกรณ์ได้	4.24	0.754	มาก
รวม	4.28	0.743	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

(n = 100)

การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก	\bar{x}	S.D.	ระดับบทบาท
การมีส่วนร่วม			
1.สมาชิกมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจในการใช้บริการต่างๆ ที่สหกรณ์จัดให้มีการบริการแก่สมาชิก	4.05	0.687	มาก
2.สมาชิกมีส่วนร่วมในการออกเสียงแสดงความคิดเห็น พิจารณาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน	3.87	0.661	มาก
3.สมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อกำหนดแผนงาน โครงการและงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการได้รับ ผลประโยชน์จากสหกรณ์	3.83	0.842	มาก
4.สมาชิกมีส่วนร่วมพิจารณาเลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้แทนสมาชิกในระดับกลุ่มสมาชิก	3.94	0.750	มาก
รวม	3.92	0.735	มาก
การส่งเสริมประชาธิปไตย			
1.สหกรณ์เป็นแหล่งเรียนรู้ ปลูกฝังประชาธิปไตย แก่สมาชิก	3.95	0.770	มาก
2.สหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย ในการดำเนินธุรกิจให้ตรง ตามความต้องการของสมาชิก	3.91	0.753	มาก
3.สหกรณ์รับฟัง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกใน การดำเนินงาน ตามแนวทางและวิถีทางของประชาธิปไตย	4.01	0.703	มาก
รวม	3.96	0.742	มาก
เฉลี่ยรวม	4.08	0.739	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เป็นบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก ด้านสิทธิและเสรีภาพ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.28$) รองลงมาคือ ด้านความเสมอภาค ($\bar{x} = 4.14$) ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{x} = 3.96$) และด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 3.92$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ภาพรวมบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

บทบาทของสหกรณ์	\bar{x}	S.D.	ระดับบทบาท
การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก	4.10	0.718	มาก
การพัฒนาสังคมของสมาชิก	3.94	0.798	มาก
พัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก	4.08	0.739	มาก
เฉลี่ยรวม	4.04	0.751	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ภาพรวมสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เป็นบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกมากที่สุด ($\bar{x} = 4.10$) รองลงมาคือ การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก ($\bar{x} = 4.08$) และการพัฒนาสังคมของสมาชิก ($\bar{x} = 3.94$) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด มีความคิดเห็นของสมาชิก จำแนกตามสภาพ
ทั่วไปของสมาชิกที่มีผลต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
การปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ว่ามีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหรือ
แตกต่างกันหรือไม่ โดยการทดสอบค่าไค – สแควร์ (Chi – Square Test) กำหนดค่านัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05 นำเสนอในรูปแบบของตารางไขว้ (Crosstabulation) ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

เพศ	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
รายได้	7.646	.365
รายจ่าย	11.875	.065
การออม	6.690	.350
การลงทุน	12.162	.033*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของ
สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า เพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ
ของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการลงทุน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์เพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ
ของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

อายุ	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
รายได้	60.283	.005*
รายจ่าย	44.819	.040*
การออม	45.187	.037*
การลงทุน	35.781	.075

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย และการออม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย และการออม ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ระดับการศึกษา	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
รายได้	44.646	.127
รายจ่าย	51.275	.009*
การออม	59.770	.001*
การลงทุน	38.035	.046*

*หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย การออม และการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย การออม และการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)		
อาชีพ	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
รายได้	83.860	.007*
รายจ่าย	68.352	.009*
การออม	61.260	.052
การลงทุน	43.813	.039*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย และการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย และการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

รายได้	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
รายได้	61.990	.003*
รายจ่าย	38.231	.144
การออม	53.314	.005*
การลงทุน	31.120	.185

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ และการออม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ และการออม ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
รายได้	61.277	.028*
รายจ่าย	51.799	.043*
การออม	51.799	.043*
การลงทุน	51.164	.009*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า ระยะเวลาการเป็น

สมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ แต่ละช่วงระยะเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของ สมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.12 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา เศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

สภาพทั่วไปของสมาชิก	การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก			
	รายได้	รายจ่าย	การออม	การลงทุน
เพศ				/
อายุ	/	/	/	
ระดับการศึกษา		/	/	/
อาชีพ	/	/		/
รายได้	/		/	
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	/	/	/	/

จากตารางที่ 4.12 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการลงทุน อายุ มีความสัมพันธ์กับรายได้ รายจ่าย และการออม ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับรายจ่าย การออม และการลงทุน อาชีพ มีความสัมพันธ์กับรายได้ รายจ่าย และการลงทุน รายได้ มีความสัมพันธ์กับรายได้ และการออม และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับรายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุน แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ เพศชาย และเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมือง ยะลา จำกัด ด้านการลงทุน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มี บทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย และการออม ไม่ เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย การออม และการลงทุน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละ อาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้

รายจ่าย และการลงทุน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ และการออม ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงระยะเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)		
เพศ	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	17.463	.042*
การจัดสวัสดิการ	12.387	.135
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	17.079	.009*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์เพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

อายุ	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	83.982	.000*
การจัดสวัสดิการ	60.695	.019*
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	51.031	.010*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

ระดับการศึกษา	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	71.127	.008*
การจัดสวัสดิการ	52.760	.085
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	43.674	.051

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษา กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

		(n = 100)
อาชีพ	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	33.348	.186
การจัดสวัสดิการ	45.157	.006*
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	37.219	.005*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

รายได้	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	60.878	.057
การจัดสวัสดิการ	69.773	.008*
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	46.423	.028*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	1.004E2	.000*
การจัดสวัสดิการ	51.226	.348
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	44.202	.164

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา

อบรม ข้อมูลข่าวสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.19 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

สภาพทั่วไปของสมาชิก	การพัฒนาสังคมของสมาชิก		
	การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	การจัดสวัสดิการ	การให้ความร่วมมือ กับสมาชิกและชุมชน
เพศ	/		/
อายุ	/	/	/
ระดับการศึกษา	/		
อาชีพ		/	/
รายได้		/	/
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	/		

จากตารางที่ 4.19 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อายุ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน รายได้ มีความสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์ เพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า

สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูล ข่าวสาร ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูล ข่าวสาร ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

เพศ	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
ความเสมอภาค	8.431	.208
สิทธิและเสรีภาพ	17.783	.038*
การมีส่วนร่วม	19.714	.032*
การส่งเสริมประชาธิปไตย	10.399	.170

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ทั้งเพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

อายุ	Pearson Chi-Square Correlation	Sig.
ความเสมอภาค	58.164	.002*
สิทธิและเสรีภาพ	88.587	.000*
การมีส่วนร่วม	91.557	.000*
การส่งเสริมประชาธิปไตย	56.261	.013*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

ระดับการศึกษา	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
ความเสมอภาค	23.787	.782
สิทธิและเสรีภาพ	71.277	.008*
การมีส่วนร่วม	62.464	.111
การส่งเสริมประชาธิปไตย	40.065	.256

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

อาชีพ	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
ความเสมอภาค	18.075	.451
สิทธิและเสรีภาพ	53.602	.002*
การมีส่วนร่วม	45.015	.038*
การส่งเสริมประชาธิปไตย	30.980	.074

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพเห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

รายได้	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
ความเสมอภาค	53.242	.006*
สิทธิและเสรีภาพ	81.693	.001*
การมีส่วนร่วม	72.556	.020*
การส่งเสริมประชาธิปไตย	50.436	.044*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา
การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	Pearson Chi-Square	Sig.
	Correlation	
ความเสมอภาค	55.553	.020*
สิทธิและเสรีภาพ	71.753	.053
การมีส่วนร่วม	86.406	.014*
การส่งเสริมประชาธิปไตย	68.798	.006*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงเวลาของการเป็นสมาชิกสหกรณ์ เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.26 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา
การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

(n = 100)

สภาพทั่วไปของสมาชิก	การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก			
	ความ เสมอภาค	สิทธิและ เสรีภาพ	การ มีส่วนร่วม	การส่งเสริม ประชาธิปไตย
เพศ		/	/	
อายุ	/	/	/	/
ระดับการศึกษา		/		
อาชีพ		/	/	
รายได้	/	/	/	/
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	/		/	/

จากตารางที่ 4.26 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม อายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับสิทธิและเสรีภาพ อาชีพมีความสัมพันธ์กับสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม รายได้มีความสัมพันธ์กับความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย และระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ทั้งเพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริม

ประชาธิปไตย ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงเวลาของการเป็นสมาชิกสหกรณ์ เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ไม่เหมือนกัน

4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ตารางที่ 4.27 ปัญหาอุปสรรค ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน (n = 100)
1.สหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือสมาชิกอย่างจริงจัง	2
2.สมาชิกผิคนัดชำระหนี้	2
3.การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์น้อยเกินไป ไม่ครบตามความต้องการของสมาชิกและประชาชนทั่วไป	1
4.การทำธุรกิจของสหกรณ์ไม่สามารถผลักดันสินค้าสู่พ่อค้าคนกลางได้	1
5.สมาชิกไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	1
รวม	7

จากตารางที่ 4.27 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน เสนอว่าปัญหาอุปสรรค สหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือสมาชิกอย่างจริงจัง สมาชิกผิคนัดชำระหนี้ จำนวน 2 คน การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์น้อยเกินไปไม่ครบตามความต้องการของสมาชิกและประชาชนทั่วไป ไม่สามารถผลักดันสินค้าสู่พ่อค้าคนกลางได้ รวมถึงสมาชิกไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 4.28 ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (n = 100)
1.การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ควรขยายให้มากขึ้น ครอบคลุม ครอบคลุม ครบวงจร ทุกๆด้าน	1
2.อยากให้สหกรณ์ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สมาชิกเหลือร้อยละ 5 ต่อปี	1
3.ส่งเสริมให้สมาชิกกินดีอยู่ดี	1
4.ให้สหกรณ์จัดอบรมให้สมาชิก	1
5.ควรให้สหกรณ์จัดอบรมคณะกรรมการ	1
6.ให้จัดระบบสหกรณ์ให้ชัดเจน	1
7.สหกรณ์ต้องคิดดอกเบี้ยย้อนหลังสมาชิกที่ชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนด	1
8.แก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้แก้ไข ปัญหาราคาสินค้าที่แพงเนื่องจากราคายางพาราไม่ดี	1
รวม	8

จากตารางที่ 4.28 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน มีข้อเสนอแนะว่า การดำเนิน
ธุรกิจของสหกรณ์ควรขยายให้มากขึ้น ครอบคลุม ครบวงจรทุกๆด้าน ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้
สมาชิกเหลือร้อยละ 5 ต่อปี ส่งเสริมให้สมาชิกกินดีอยู่ดี จัดให้มีการอบรมสมาชิกและ
คณะกรรมการ จัดระบบสหกรณ์ให้มีความชัดเจน คิดดอกเบี้ยย้อนหลังสมาชิกที่ชำระหนี้ไม่ตรง
ตามกำหนด รวมถึงแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแก้ไขปัญหา
ราคาสินค้าที่แพง เนื่องจากราคายางพาราไม่ดี

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
2. เพื่อศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

1. สรุปการศึกษา

1.1 สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 36 - 40 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอาชีพการทำสวนยาง รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 12,001 - 14,000 บาท และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ระหว่าง 6 - 10 ปี

1.2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก มากที่สุด รองลงมาคือ บทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก และบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก ตามลำดับ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย สรุปการศึกษา ดังนี้

การลงทุน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์มีนโยบาย และการส่งเสริมการลงทุนที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก สหกรณ์สนับสนุนการลงทุนด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร ฯลฯ

และเมื่อสมาชิกต้องการจะลงทุนอะไรสมาชิกจะมาปรึกษาสหกรณ์อยู่เสมอและได้รับคำแนะนำที่น่าพอใจ

รายได้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก สหกรณ์ทำให้สมาชิกมีที่ดินทำกิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ สหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น และสหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

รายจ่าย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การให้บริการเงินกู้ของสหกรณ์ทำให้สมาชิกลดรายจ่ายเรื่องอัตราดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคของสหกรณ์มีราคาที่เหมาะสมสินค้ามีความจำเป็นและตรงตามความต้องการของสมาชิก และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายจ่ายในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตลดลง

การออม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์มีการส่งเสริมและทำให้สมาชิกมีเงินฝากกับสหกรณ์ สหกรณ์ทำให้สมาชิกเห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือออมเงิน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์เป็นแรงจูงใจสำคัญในการฝากเงินของสมาชิก

สำหรับความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก กับบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สรุปการศึกษาได้ ดังนี้

เพศ มีความสัมพันธ์กับการลงทุน

อายุ มีความสัมพันธ์กับรายได้ รายจ่าย และการออม

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับรายจ่าย การออม และการลงทุน

อาชีพ มีความสัมพันธ์กับรายได้ รายจ่าย และการลงทุน

รายได้ มีความสัมพันธ์กับรายได้ และการออม

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับรายได้ รายจ่าย การออม

และการลงทุน

1.2.2 การพัฒนาสังคมของสมาชิก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย สรุปการศึกษา ดังนี้

การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และสหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความยากจน

การจัดสวัสดิการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์ให้การช่วยเหลือสมาชิกเวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ สมาชิกได้รับประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม และเพื่อการสาธารณประโยชน์ และสวัสดิการของสหกรณ์ปัจจุบันมีความเหมาะสมและเพียงพอแก่สมาชิก

การให้การศึกษา อบรม และข้อมูลข่าวสาร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์ได้แจ้งบอกกล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ สมาชิกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้องและรวดเร็ว และสหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก กับบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก สรุปการศึกษาได้ ดังนี้

เพศ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน

อายุ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน

รายได้ มีความสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร

1.2.3 การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย สรุปการศึกษา ดังนี้

สิทธิและเสรีภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์ได้แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่หรือเข้าร่วมการประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อสหกรณ์ได้มีการประชุม สมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อลงมติอนุมัติหรือเห็นชอบเรื่องต่างๆ สหกรณ์ให้โอกาสเกษตรกรสมัครเป็นสมาชิกและมีสิทธิเสรีภาพในการขอลาออกจากสหกรณ์ได้ และสมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการหรือผู้แทนสมาชิกระดับกลุ่มสมาชิก

ความเสมอภาค พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ในการประชุมของสหกรณ์มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกออกเสียงแสดงความคิดเห็นและมีการลงมติ(หนึ่งคนหนึ่งเสียง) สหกรณ์ได้เปิดโอกาสแก่สมาชิกในการแข่งขันเพื่อเป็นคณะกรรมการดำเนินการและดำรงตำแหน่งอื่นๆ และสหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิกด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และมีความยุติธรรม

การส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์รับฟัง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของสมาชิกในการดำเนินงานตามแนวทางและวิถีทางของประชาธิปไตย สหกรณ์เป็นแหล่งเรียนรู้ ปลูกฝังประชาธิปไตยแก่สมาชิก และสหกรณ์ชี้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินธุรกิจให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก

การมีส่วนร่วม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สมาชิกมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจในการใช้บริการต่างๆที่สหกรณ์จัดให้มีการบริการแก่สมาชิก สมาชิกมีส่วนร่วมพิจารณาเลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้แทนสมาชิกในระดับกลุ่มสมาชิก สมาชิกมีส่วนร่วมในการออกเสียงแสดงความคิดเห็นพิจารณาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และสมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อกำหนดแผนงาน โครงการและงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการได้รับผลประโยชน์จากสหกรณ์

สำหรับความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก กับบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก สรุปการศึกษาได้ ดังนี้

เพศ มีความสัมพันธ์กับสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม

อายุมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับสิทธิและเสรีภาพ

อาชีพมีความสัมพันธ์กับสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม

รายได้มีความสัมพันธ์กับความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม

การส่งเสริมประชาธิปไตย และระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย

1.2.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 คน เสนอว่าปัญหาอุปสรรคว่า สหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือสมาชิกอย่างจริงจัง สมาชิกคิดนัดชำระหนี้ จำนวน 2 คน การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์น้อยเกินไปไม่ครบตามความต้องการของสมาชิกและประชาชนทั่วไป สหกรณ์ไม่สามารถผลักดันสินค้าสู่พ่อค้าคนกลางได้ และสมาชิกไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะ ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน มีข้อเสนอแนะว่า การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ควรขยายให้มากขึ้น คลอบคลุม ครอบคลุมวงจรถูกๆด้าน ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สมาชิกเหลือร้อยละ 5 ต่อปี ส่งเสริมให้สมาชิกกินดีอยู่ดี จัดให้มีการอบรมสมาชิกและคณะกรรมการ จัดระบบสหกรณ์ให้มีความชัดเจน คัดลอกเบี้ยยืมย้อนหลังสมาชิกที่ชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนด รวมถึงแก้ไขปัญหาความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้แก้ไขปัญหาราคาสินค้าที่แพง เนื่องจากราคายางพาราไม่ดี

2. อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก มากที่สุด รองลงมาคือ บทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก และบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคองงามสิริศักดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก ว่าบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ มีบทบาทอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาสังคม มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านมีดังนี้

2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก

ด้านการลงทุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการลงทุน ดังนั้น สหกรณ์ควรมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร ฯลฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการและมีความเหมาะสมแก่สมาชิกสหกรณ์ทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ละระดับการศึกษา แต่ละอาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกันของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ จรรยาสุภาพ (2549 : 261) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตรเป็นที่พึ่งของเกษตรกรในด้านเงินทุน การจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตได้มาก แม้อัตราค่าตัวของสหกรณ์การเกษตรจะไม่สามารถทัดเทียมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ แต่หวังที่ภาวะเศรษฐกิจในบ้านเมืองตกต่ำ ราวปี พ.ศ. 2541 - 2543 สหกรณ์การเกษตรกลับไม่ได้รับผลกระทบมากสักเท่าไรไม่มีสหกรณ์การเกษตรใดที่ต้องปิดตัวเอง

รายได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ อาชีพ รายได้และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า อายุ อาชีพ รายได้และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ ดังนั้น สหกรณ์ควรเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก สหกรณ์ควรทำให้สมาชิกมีที่ดินทำกิน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ มีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น และสหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก ให้ตรงตามความต้องการในแต่ละช่วงของอายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกมีการพัฒนารายได้ เกิดการกระจายรายได้แก่สมาชิกและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542 : 77 - 78) ว่า สหกรณ์มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ โดยสามารถกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถมีส่วนเป็นเจ้าของและควบคุมธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมและบริการของตนเอง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงตกเป็นของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหาได้ จากการดำเนินธุรกิจของเอกชน จึงอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์เป็นโอกาสทางธุรกิจเป็นไปได้สำหรับประชาชนสามัญทั่วไป

รายจ่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์

ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย ดังนั้น สหกรณ์ควรให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ มีการจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภค ให้เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ เพื่อเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แก่สมาชิกสหกรณ์ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนทิพย์ ไทยถนันทน์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคนมท่าม่วง จำกัด ว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสหกรณ์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะสหกรณ์ภาคเกษตรเป็นแหล่งเงินกู้/สินเชื่อกาเกษตร ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่น ๆ

การออม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการออม ดังนั้น สหกรณ์ควรมีแผนหรือกลยุทธ์ในการส่งเสริมและทำให้สมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์ เห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือออมเงินกับสหกรณ์ ให้เหมาะสมกับช่วงอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ (พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2553 : 17 - 18) อธิบายว่า อำนาจกระทำการของสหกรณ์ ตามมาตรา 46 ข้อ 5 ว่ารับฝากเงินประเภทออมทรัพย์ หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นหรือสมาคม ฌาปนกิจสงเคราะห์ซึ่งสมาชิกของสมาคมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

2.2 การพัฒนาสังคมของสมาชิก

การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ แสดงว่า เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ดังนั้น สหกรณ์ต้องสร้างการมีส่วนร่วม มีการสนับสนุนช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ มีนโยบายที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และร่วมกันกับสมาชิกและชุมชนแก้ปัญหาความยากจน ให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ของสมาชิกสหกรณ์

การจัดสวัสดิการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ อาชีพ และรายได้ แสดงว่าอายุ อาชีพ และรายได้ ของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่

เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ
 ดังนั้น สหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือสมาชิกเวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำท่วม ภัย
 แล้ง ฯลฯ ให้ประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม เพื่อการสาธารณประโยชน์
 และจัดสวัสดิการของสหกรณ์ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอแก่สมาชิก ในแต่ละช่วงของอายุ
 อาชีพ และรายได้ ของสมาชิกสหกรณ์

การให้การศึกษา อบรม และข้อมูลข่าวสาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และม
 ความสัมพันธ์กับอายุ อาชีพ และรายได้ แสดงว่า อายุ อาชีพ และรายได้ ของสมาชิกสหกรณ์ที่
 แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิก
 สหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม และข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น สหกรณ์ควรมีการแจ้งบอก
 กล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆของสหกรณ์อย่าง
 สม่ำเสมอ ให้สมาชิกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้องและรวดเร็ว
 และจัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สมาชิกอย่าง
 สม่ำเสมอ ตามช่วงอายุ อาชีพ และรายได้ ของสมาชิกสหกรณ์

สอดคล้องกับงานวิจัยประคอง งามสิริศักดิ์ (2550: 36 - 37) ที่ศึกษาบทบาท
 สหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิษฐ์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของ
 สมาชิก กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตร มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก และมีบทบาท
 สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาชนบทในการพัฒนาด้านสังคม ว่าสหกรณ์เป็นสถาบันทางสังคม และ
 สถาบันทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ทั้งเรื่องการ
 สหกรณ์ ความรู้ในวิชาการด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การ
 รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่
 ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณประโยชน์แก่สมาชิก เพราะผลประโยชน์
 จากการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องจัดสรรไว้เป็นทุนสำรอง และเงินทุนอื่นส่วนหนึ่งซึ่งจะไม่นำมา
 แบ่งปันกันแต่กันไว้ใช้เพื่อส่วนรวม และการขยายกิจการสำหรับบริการสมาชิกช่วยเหลือสมาชิก
 และชุมชนที่มีความเดือดร้อน

2.3 การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก

สิทธิและเสรีภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ
 ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แสดงว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ของ
 สมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา
 การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านสิทธิและเสรีภาพ ดังนั้น สหกรณ์ควรแจ้งให้
 สมาชิกทุกคนทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่หรือเข้าร่วมการประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อสหกรณ์ได้

มีการประชุม เพื่อให้สมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อลงมติ อนุมัติหรือเห็นชอบเรื่องต่างๆ สหกรณ์ ให้โอกาสเกษตรกรสมัครเป็นสมาชิกและมีสิทธิเสรีภาพ ในการขอลาออกจากสหกรณ์ได้ และให้มีสิทธิและเสรีภาพในการสมัครรับเลือกตั้งเป็น คณะกรรมการดำเนินการหรือผู้แทนสมาชิกระดับกลุ่มสมาชิก ทั้งเพศชายและเพศหญิง และตาม ช่วงของอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ของสมาชิกสหกรณ์ สอดคล้องกับกรมส่งเสริม สหกรณ์ (2548 : 3 – 4) ได้อธิบายว่า บทบาทของสหกรณ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการ สหกรณ์ในด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ว่าประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักการสหกรณ์ในเรื่องของหนึ่งคนหนึ่งเสียง (One man one vote) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบอบ ประชาธิปไตย กระตุ้นให้สมาชิกทุกคนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะเจ้าของและ ลูกค้าของสหกรณ์ ในคนคนเดียวกัน (Co-owner and Co-customer) ต้องรักษาสิทธิและประโยชน์ ของตนเองและหมู่คณะ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ และใช้สิทธิออกเสียงของตน เพื่อ การตัดสินใจลงทุนเสี่ยงภัยในกิจกรรมของสหกรณ์และกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตนเอง ดังนั้นการส่งเสริมสหกรณ์จึงเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ความเสมอภาค ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า อายุ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิก สหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการ ปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านความเสมอภาค ดังนั้น ในการประชุมของสหกรณ์ควรมีการเปิด โอกาสให้สมาชิกออกเสียงแสดงความคิดเห็นและมีการลงมติ (หนึ่งคนหนึ่งเสียง) เปิดโอกาสแก่ สมาชิกในการแข่งขันเพื่อเป็นคณะกรรมการดำเนินการและดำรงตำแหน่งอื่นๆ และให้บริการแก่ สมาชิกด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกันและมีความยุติธรรม ตามช่วงอายุ รายได้ และระยะเวลา การเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์สอดคล้องกับ พสุ สัตถาภรณ์ (2553 : 18 - 20) อธิบาย ลักษณะของสหกรณ์ ว่าสหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดหลักประชาธิปไตย หรือหลักความเสมอภาค สหกรณ์เน้นหลักเรื่องความสำคัญกว่าการรวมทุน คือ บรรดาสมาชิกที่รวมเข้ากันเป็นสหกรณ์ได้ รวมกันเข้าในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น มิใช่รวมกันในฐานะที่เป็นคหบดีหรือนายทุน สหกรณ์จึง เน้นความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญจนมีคำกล่าวที่ว่า “สหกรณ์เป็นองค์การรวมคนยิ่งกว่ารวมทุน” ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกไม่ว่าจะมั่งมีหรือยากจนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในกิจการ สหกรณ์เท่าเทียมกันหมด ดังนั้น ในการดำเนินงานของสหกรณ์จึงยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็น สำคัญ ดังจะเห็นว่า สหกรณ์ใช้หลักการลงคะแนนเสียง 1 คน ต่อ 1 เสียง และสหกรณ์ก็ไม่ ยินยอมให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งลงคะแนนเสียงแทนกัน การควบคุมโดยสมาชิกจึงยึดถือหลัก ประชาธิปไตยเป็นสำคัญ ซึ่งต่างกับบริษัทที่ผู้มีหุ้นมากย่อมมีสิทธิมีเสียงในการควบคุมบริษัท

มากกว่าคนอื่นๆ ดังนั้น จึงมีคำกล่าวที่ว่า “ในสหกรณ์คนเป็นเจ้าของทุน ในบริษัททุนเป็นเจ้าของคน”

การส่งเสริมประชาธิปไตย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า อายุ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ดังนั้น สหกรณ์ควรรับฟัง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของสมาชิกในการดำเนินงานตามแนวทางและวิถีทางของประชาธิปไตย สหกรณ์ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ ปลูกฝังประชาธิปไตยแก่สมาชิก และยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินธุรกิจให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก ตามช่วงอายุ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ สอดคล้องกับนรินทร์พร จุลมนต์ (2542: 138 - 149) ได้สรุปบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาด้านการพัฒนาการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ว่าเป็นรูปแบบเดียวกันกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ในลักษณะการปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชนและเป็นของประชาชน เปรียบเทียบกับการดำเนินธุรกิจโดยสมาชิก เพื่อสมาชิกและเป็นของสมาชิก มีการเลือกตั้งโดยเสรี มีสิทธิในการคัดเลือก ได้เสียง การแสดงความคิดเห็นโดยเสรี การปกครองภายใต้กฎหมาย การตัดสินใจโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ก็ให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อย มีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บท ซึ่งใกล้เคียงกับหลักการสหกรณ์ อำนาจสูงสุดในการบริหารงานสหกรณ์ได้มาจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก สมาชิกจะเลือกสมาชิกด้วยตนเองเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการบริหารงานสหกรณ์สมาชิกทุกคนมีสิทธิ์ออกเสียงเท่าเทียมกัน หนึ่งคนออกเสียงได้หนึ่งเสียงไม่ว่าถือหุ้นจำนวนมากน้อยเท่าใด ผู้จัดการสหกรณ์เป็นฝ่ายปฏิบัติงานสหกรณ์ ผู้จัดการได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก ปฏิบัติตามแผนนโยบายและแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก การบริหารงานสหกรณ์เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก ให้บริการแก่สมาชิกและโดยสมาชิก เน้นความเสมอภาคและเป็นธรรม เสริมสร้างความสมดุลในสังคม ให้สมาชิกมีระเบียบวินัยในการปกครองตนเองตามหลักประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการมีส่วนร่วม ดังนั้น สหกรณ์ควรสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกทางเศรษฐกิจในการใช้บริการต่างๆที่สหกรณ์จัดให้มีการบริการแก่

สมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้แทนสมาชิกในระดับกลุ่มสมาชิก มีส่วนร่วมในการออกเสียงแสดงความคิดเห็นพิจารณาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และกำหนดแผนงาน โครงการและงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการได้รับผลประโยชน์จากสหกรณ์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง และแต่ละช่วงอายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์ สอดคล้องกับ สะอาด แก้วเกษ (2546 : 32 - 34) ที่กล่าวว่า วิธีการสหกรณ์ต้องอาศัยการรวมกันร่วมมือทำธุรกิจ การรวมกันจะต้องร่วมมือทั้งรวมแรง คือ แรงกาย แรงความคิด หรือปัญญาและแรงทรัพย์ และการรวมใจ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี และความมีวินัยต่อกันจะสามารถทำธุรกิจให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกได้อย่างแท้จริง เช่น การรวมกันกู้เงิน รวมกันซื้อปุ๋ย ยา ข้าวสาร รวมกันขาย โดยสมาชิกทุกคนในสหกรณ์ จะต้องมีพันธะร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ควรนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก ให้มีความสอดคล้องและตรงตามความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ละช่วงของอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก รวมถึงแต่ละอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ ดังนี้

3.1.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก

- 1) ด้านการลงทุน มีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร การพัฒนาอาชีพ ฯลฯ
- 2) ด้านรายได้ เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทำให้สมาชิกมีที่ดินทำกิน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร หรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก
- 3) ด้านรายจ่าย ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ มีการจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภค
- 4) ด้านการออม มีแผนหรือกลยุทธ์ในการส่งเสริมและทำให้สมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์ เห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือออมเงินกับสหกรณ์

3.1.2 การพัฒนาสังคมของสมาชิก

- 1) ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม

มีการสนับสนุนช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ มีนโยบายที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และร่วมกันกับสมาชิกและชุมชนแก้ปัญหาความยากจน

2) *ด้านการจัดสวัสดิการ* ให้การช่วยเหลือสมาชิกเวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ ให้ประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม เพื่อการสาธารณประโยชน์ และจัดสวัสดิการของสหกรณ์ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอแก่สมาชิก

3) *ด้านการให้การศึกษา* อบรม และข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น สหกรณ์ควรมีการแจ้งบอกกล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ให้สมาชิกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้องและรวดเร็ว และจัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

3.1.3 การพัฒนาการเมืองการปกครองของสมาชิก

1) *ด้านสิทธิและเสรีภาพ* แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่หรือเข้าร่วมการประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อสหกรณ์ได้มีการประชุม เพื่อให้สมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อลงมติอนุมัติหรือเห็นชอบเรื่องต่างๆ สหกรณ์ ให้โอกาสเกษตรกรสมัครเป็นสมาชิกและมีสิทธิเสรีภาพในการขอลาออกจากสหกรณ์ได้ และให้มีสิทธิและเสรีภาพในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการหรือผู้แทนสมาชิกระดับกลุ่มสมาชิก

2) *ด้านความเสมอภาค* การประชุมของสหกรณ์ควรมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกออกเสียงแสดงความคิดเห็นและมีการลงมติ(หนึ่งคนหนึ่งเสียง) เปิดโอกาสแก่สมาชิกในการแข่งขันเพื่อเป็นคณะกรรมการดำเนินการและดำรงตำแหน่งอื่นๆ และให้บริการแก่สมาชิกด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกันและมีความยุติธรรม

3) *ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย* สหกรณ์ควรรับฟัง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของสมาชิกในการดำเนินงานตามแนวทางและวิถีทางของประชาธิปไตย สหกรณ์ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ ปลูกฝังประชาธิปไตยแก่สมาชิก และยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินธุรกิจให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ดังนั้น สหกรณ์ควรรับฟัง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของสมาชิกในการดำเนินงานตามแนวทางและวิถีทางของประชาธิปไตย สหกรณ์ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ ปลูกฝังประชาธิปไตยแก่สมาชิก และยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินธุรกิจให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก

4) **ด้านการมีส่วนร่วม** สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกทางเศรษฐกิจในการใช้บริการต่างๆที่สหกรณ์จัดให้มีการบริการแก่สมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้แทนสมาชิกในระดับกลุ่มสมาชิก มีส่วนร่วมในการออกเสียงแสดงความคิดเห็นพิจารณาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และกำหนดแผนงานโครงการและงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการได้รับผลประโยชน์จากสหกรณ์

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 **ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก กับสหกรณ์อ้อมทรัพย์ ในจังหวัดยะลา** ที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อศึกษาว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

3.2.2 **ศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัดกับสหกรณ์อื่น** ที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาประยุกต์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540) *การสหกรณ์ในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ “สารสนเทศสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร” (ออนไลน์)
ค้นคืนวันที่ 3 ธันวาคม 2556 จาก <http://www.cpd.go.th>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ “ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์” (ออนไลน์)
ค้นคืนวันที่ 3 ธันวาคม 2556 จาก <http://webhost.cpd.go.th/rlo/>
- ชูศรี วงศ์รัตนะ (2541) *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร
เทพนิมิตการพิมพ์
- ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี (2547) “บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา” ปรินิพนธ์. รป.ม. (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ถวิล ชาราโกชน์ (2532) *จิตวิทยาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โอ. เอส. พรีนติ้งเฮาส์
- ถวิล เลิศประเสริฐ (2523) *วิสาหกิจสหกรณ์* กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ธนาพร คล้ายกัน (2541) *บทบาทคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน* สระบุรี : ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต 1
- นรินทร์พร จุลมนต์ (2542) *การสหกรณ์เบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
- บุญมี จันทร์วงศ์ (2543) *รายงานการวิจัยเรื่องระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประชาธิปไตย* กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ประคอง งามศิริศักดิ์ (2550) “บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก” ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- ประเสริฐ จรรยาสุภาพ (2549) *สหกรณ์...ในสายตานักวิชาการสหกรณ์* ในหนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณ์แห่งชาติปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ พิชญ์โลก โม่เดิร์นการพิมพ์
- “พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542” (2553, 21 เมษายน) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 26 ก หน้า 4

- พวงเงิน ฐนะภูมิ วัลลภ ลำพวย และสมชาย คะนิงบุตร (2540) *บทบาทที่เหมาะสมของ สหกรณ์อำเภอ กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมสหกรณ์*
 พิทยาพล นาถธราดล (2545) “ปฏิรูปการสหกรณ์ : วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์”
 ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ปฏิรูปสหกรณ์ไทย : วิสัยทัศน์ใหม่ของการ พัฒนา เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- ยุทธ ไถยวรรณ (2546) *สถิติเพื่อการวิจัย กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ*
 ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*
 กรุงเทพมหานคร นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์
- ศิรินทิพย์ ไทยถนันทน์ (2549) “การศึกษาการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคนมท่าม่วง จำกัด อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี” *ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)*
 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สนธยา พลศรี (2542) *สังคมวิทยาเบื้องต้น* สงขลา สถาบันราชภัฏสงขลา
- สวัสดิ์ รอบรู้ (2546) “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนในจังหวัดละโว้” *ค้นคืนวันที่ 23 ธันวาคม 2556*
 จาก : <http://library.rru.ac.th/arit/upload/thesis/1151399055hmy99cas330yze14.doc>
- สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด (2556) *รายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ ปี 2556* ยะลา
- สะอาด แก้วเกษ (2546) “การดำเนินธุรกิจในรูปแบบสหกรณ์” ใน *เอกสารประกอบการบรรยาย*
โครงการฝึกอบรมทางไกล Mini MBA การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ กรม
ส่งเสริมสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สามารถ ณ ระนอง (2544) “นโยบายของรัฐต่อการพัฒนาสถาบันเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์”
 ปริญญาานิพนธ์. ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา (2556) *รายงานวงเงินกู้ยืมหรือค้ำประกันประจำปี 2557*
 สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด
- สุเมธ หล้าดารา และคณะ (2543) “เรื่องการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจแก่สมาชิก : กรณีศึกษาสหกรณ์ออม ทรัพย์การไฟฟ้าฝ้ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด” *ปริญญาานิพนธ์. พบ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)* กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- อยู่ สมานมิตร (2549) “บทความนักสหกรณ์แห่งชาติ” ใน *หนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณ์ แห่งชาติ ปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ* พิษณุโลก
 โมเดิร์นการพิมพ์

อาบ นกะจัด (2549) “ บทควาฃนักสหกรณั้แห่งชาติ” ใน หนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณั้แห่งชาติ
ปี 2549 (90 ปีการสหกรณั้ไทย) เรือง สหกรณั้ของพ่อ พิชญ์โลก โฃเดีร์นการพิมพ์
โอภาวดี เจีฃมทอง (2548) สหกรณั้ : เครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตำราการ
ฝึกอบรมทางไกลผ่านดาวเทียม หลักสูตร การเพิ่มสมรรถนะนักส่งเสริมสหกรณั้และ
กลุ่มเกษตรกร กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมสหกรณั้และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราช

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

.....

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

3. โปรดอ่านคำชี้แจงก่อนตอบคำถามในแต่ละตอน และตอบแบบสอบถามทุกข้อเพื่อนำคำตอบของท่านไปใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการวิจัย และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ทุกฝ่าย นำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ต่อไป

4. ข้อมูลที่ข้าพเจ้าได้รับ จะนำไปประมวลผลในภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบด้านลบต่อตัวท่านและสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด แต่ประการใด

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้ ที่ให้ความร่วมมือ และเสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ ด้วยความตั้งใจและจริงใจ

โกศล ช่วยไธสง

(นายโกศล ช่วยไธสง)

นักศึกษาด้านบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาสหกรณ์

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง () ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ

- () 1. ต่ำกว่า 31 ปี () 5. 46 - 50 ปี
 () 2. 31 - 35 ปี () 6. 51 - 55 ปี
 () 3. 36 - 40 ปี () 7. 56 - 60 ปี
 () 4. 41 - 45 ปี () 8. 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () 1. ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) () 5. อนุปริญญาตรี/ปวส.หรือปวท.
 () 2. ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4-6) () 6. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
 () 3. มัธยมศึกษาตอนต้น () 7. ปริญญาโท หรือสูงกว่า
 () 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า () 8. อื่นๆ (ระบุ).....

4. อาชีพ

- () 1. ทำนา () 5. ประมง / สัตว์น้ำ
 () 2. ทำไร่ () 6. เกษตรแบบผสมผสาน
 () 3. ทำสวนยาง () 7. อื่นๆ (ระบุ).....
 () 4. เลี้ยงสัตว์

5. รายได้

- () 1. ต่ำกว่า 2,001 บาทต่อเดือน () 5. 8,001 - 10,000 บาทต่อเดือน
 () 2. 2,001 - 4,000 บาทต่อเดือน () 6. 10,001 - 12,000 บาทต่อเดือน
 () 3. 4,001 - 6,000 บาทต่อเดือน () 7. 12,001 - 14,000 บาทต่อเดือน
 () 4. 6,001 - 8,000 บาทต่อเดือน () 8. 14,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป

6. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์

- () 1. 1 - 5 ปี () 5. 21 - 25 ปี
 () 2. 6 - 10 ปี () 6. 26 - 30 ปี
 () 3. 11 - 15 ปี () 7. 31 - 35 ปี
 () 4. 16 - 20 ปี () 8. 36 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองของสมาชิก
(โปรดพิจารณาแล้วทำเครื่องหมาย / ในช่องระดับบทบาท)

ข้อ ที่	บทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	ระดับบทบาทสหกรณ์				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสหกรณ์						
รายได้						
1	สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของท่าน					
2	สหกรณ์ทำให้ท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น					
3	สหกรณ์ทำให้ท่านมีที่ดินทำกิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ					
4	สหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากท่าน					
รายจ่าย						
1	การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคของสหกรณ์มีราคาที่เหมาะสม สินค้ามีจำเป็นและตรงตามความต้องการของท่าน					
2	การให้บริการเงินกู้ของสหกรณ์ ทำให้ท่านลดรายจ่าย เรื่อง อัตราดอกเบี้ย จากการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น					
3	การเป็นสมาชิกสหกรณ์ทำให้ท่านมีรายจ่ายในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตลดลง					
การออม						
1	สหกรณ์มีการส่งเสริมและทำให้ท่านมีเงินฝากกับสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ					
2	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ เป็นแรงจูงใจสำคัญในการฝากเงินของท่าน					
3	สหกรณ์ทำให้ท่านเห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือออมเงิน					

ข้อ ที่	บทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	ระดับบทบาทสหกรณ์				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสหกรณ์ (ต่อ)						
การลงทุน						
1	สหกรณ์สนับสนุนการลงทุนด้านต่างๆแก่ท่าน เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร ฯลฯ					
2	สหกรณ์มีนโยบาย และการส่งเสริมการลงทุน ที่สอดคล้องกับความต้องการของท่าน					
3	เมื่อท่านต้องการจะลงทุนอะไรท่านจะมาปรึกษาสหกรณ์อยู่เสมอ และได้รับคำแนะนำที่น่าพอใจ					
2.2 การพัฒนาสังคมของสหกรณ์						
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร						
1	สหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ท่านอย่างสม่ำเสมอ					
2	สหกรณ์ได้แจ้งบอกกล่าวให้ท่านทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ					
3	ท่านสามารถเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้อง และรวดเร็ว					
การจัดสวัสดิการ						
1	สหกรณ์ให้การช่วยเหลือท่านหรือสมาชิกท่านอื่น เวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ					
2	ท่านหรือสมาชิกท่านอื่น ได้รับประโยชน์ เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม และเพื่อการสาธารณประโยชน์					
3	สวัสดิการของสหกรณ์ปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเพียงพอแก่ท่านหรือสมาชิกท่านอื่น					

ข้อ ที่	บทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	ระดับบทบาทสหกรณ์				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.2 การพัฒนาสังคมของสหกรณ์ (ต่อ)						
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน						
1	สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ					
2	สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความยากจน					
3	สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน					
2.3 การพัฒนาการเมืองการปกครองของสหกรณ์						
ความเสมอภาค						
1	สหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิก ด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และมีความยุติธรรม					
2	ในการประชุมของสหกรณ์มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกออกเสียง แสดงความคิดเห็น และมีการลงมติ(หนึ่งคนหนึ่งเสียง)					
3	สหกรณ์ได้เปิดโอกาสแก่สมาชิกในการแข่งขันเพื่อเป็นคณะกรรมการดำเนินการ และดำรงตำแหน่งอื่น ๆ					
สิทธิและเสรีภาพ						
1	สหกรณ์ได้แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบ เพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่ หรือเข้าร่วมการประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อสหกรณ์ได้มีการจัดการประชุม					
2	สมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการ หรือผู้แทนสมาชิกระดับกลุ่มสมาชิก					
3	สมาชิกมีสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อลงมติอนุมัติหรือเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ					
4	สหกรณ์ให้โอกาสเกษตรกรสมัครเป็นสมาชิกและมีสิทธิเสรีภาพในการขอลาออกจากสหกรณ์ได้					

ข้อ ที่	บทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด	ระดับบทบาทสหกรณ์				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.3 การพัฒนาการเมืองการปกครองของสหกรณ์ (ต่อ)						
การมีส่วนร่วม						
1	สมาชิกมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจในการใช้บริการต่าง ๆ ที่สหกรณ์จัดให้มีการบริการแก่สมาชิก					
2	สมาชิกมีส่วนร่วมในการออกเสียงแสดงความคิดเห็นพิจารณาเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน					
3	สมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อกำหนดแผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการได้รับผลประโยชน์จากสหกรณ์					
4	สมาชิกมีส่วนร่วมที่พิจารณาเลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้แทนสมาชิกในระดับกลุ่มสมาชิก					
การส่งเสริมประชาธิปไตย						
1	สหกรณ์เป็นแหล่ง เรียนรู้ ปลูกฝังประชาธิปไตย แก่สมาชิก					
2	สหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย ในการดำเนินธุรกิจให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก					
3	สหกรณ์รับฟัง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกในการดำเนินงาน ตามแนวทางและวิถีทางของประชาธิปไตย					

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองการปกครองของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด

3.1 ท่านคิดว่าสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหรือไม่ (ถ้ามี) คือ ปัญหาอะไร และควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ เรียงด่วน)

ปัญหาที่ 1

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่ 2

.....

.....

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านที่ได้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ จนครบถ้วนสมบูรณ์
นายโกศล ช่วยไชยสง ผู้วิจัย

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายโกศล ช่วยไธสง
วัน เดือน ปีเกิด	22 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน พ.ศ. 2548
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ

